

Elisa Laitila
Alisa Leino
Tuula Sirén

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) kirkon nuorisotyönohjaaja
Opinnäytetyö, 2022

MATKA KOHTEESEEN RAAMATTU

Raamismateriaalin kehittäminen nuorisolähtöisesti Karkkilan seurakunnan rippikoulutyöhön

TIIVISTELMÄ

Laitila Elisa, Leino Alisa & Sirén Tuula

Matka kohteeseen Raamattu – Raamismateriaalin kehittäminen nuorisolähtöisesti Karkkilan seurakunnan rippikoulutyöhön

47 sivua ja 4 liitettä

Syksy 2022

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK) kirkon nuorisotyö

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli vastata Karkkilan seurakunnan toiveeseen luoda nuorisolähtöinen raamismateriaali rippikoulukäyttöön. Raamismateriaalin tavoitteena oli olla nuorille mielekäs, nuorten elämäntilanteeseen nähden ajankohtainen, opettaa rippikoululaisille Raamatun käyttöä, ja sen sisältöä sekä kristinuskon keskeisiä asioita. Tavoitteena materiaalissa oli myös tuoda luovia ja toiminnallisia tapoja käydä aiheita lävitse dialogin lisäksi.

Raamismateriaalia kehitettäessä huomioitiin Karkkilan seurakunnan toive yhdistää leirijumalanpalveluksien suunnitteleminen osaksi raamiskertaa. Toiveena oli myös kirkkovuoden huomioiminen leirijumalanpalveluksissa. Materiaalin suunnitteluun otettiin mukaan seurakunnan työntekijät, isoskoulutuksessa olevat nuoret ja kesän 2022 rippikoululaiset. Rippikoululaisia ja isosia osallistettiin kyselyllä, jolla haluttiin selvittää heille tärkeitä ja ajankohtaisia asioita. Kyselyssä selvitettiin myös toteutustapoja, joilla nuoret haluaisivat käydä raamiksien aiheita läpi. Lisäksi isoskoulutuksessa olevat nuoret pääsivät testaamaan ja antamaan palautetta raamismateriaalista isoskoulutusillassa ja isoskoulutusleirillä. Karkkilan seurakunnan työntekijät saivat antaa palautetta koko raamismateriaalin suunnitteluvaiheen ajan. Raamismateriaali tuotettiin Karkkilan seurakunnan, rippikoululaisten ja isosten toiveiden sekä suunnitteluvaiheen aikana tulleen palautteen pohjalta.

Raamismateriaali sisältää jokaiselle rippikoulun leiripäivälle yhden aiheen, jossa käsitellään yhtä kirkkovuoden pyhää. Jokaisessa raamiskerrassa luetaan Raamattua, käydään läpi keskustelukysymyksiä, toteutetaan jokin toiminnallinen osuus ja valmistellaan saman päivän leirijumalanpalvelus. Leirijumalanpalveluksessa jokaisella ryhmällä oli joka päivä oma vastuutehtävä, musiikki, esirukous, suntio, liturgi tai saarna. Kesän rippikoulujen jälkeen saadun palautteen perusteella raamismateriaali oli kokonaisuudessaan onnistunut ja helppokäyttöinen. Tuotoksesta löytyvät ohjeet koettiin selkeiksi ja tarpeellisiksi. Raamiskertojen aiheet ja toteutustavat olivat suurimmalle osalle rippikoululaisista mieluisia. Palautteen pohjalta huomattiin, että pieniä kehittämiskohtia oli vielä.

Asiasanat: Isostoiminta, nuoret, Raamattu, rippikoulu

ABSTRACT

Elisa Laitila, Alisa Leino and Tuula Sirén

Journey to The Bible – Development of youth orientated Bible study material for The Karkkila parish

47 pages and 4 appendices

Autumn, 2022

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services, Christian Youth Work

Bachelor of Social Services

The objective of this development orientated thesis was to answer the wish of the Karkkila Evangelical Lutheran parish to create a youth orientated Bible study material to be used at confirmation training classes. The goal of the Bible study material was to be meaningful for the adolescent, current for the life of the youth and teach the use of The Bible, its content as well as centrals of the Christian belief. Goal of the material was to bring creative and active ways to go through the topics with dialogue.

The planning of the service organised during the confirmation training camp was included in the Bible studies as wished by the collaborative parish, as well as the inclusion of the liturgical year in the service at camp. The youth workers, young church volunteers and confirmation class of 2022 pupils were included in the process of planning the material. Confirmation class pupils and the youth church volunteers took part in questionnaire survey, which was supposed to point out meaningful and current topics for them. The questionnaire also surveyed the ways in which the adolescent would like to go through the topics of the Bible study session. The young church volunteers got to test the Bible study material and give feedback of it at the church volunteers training session and at the youth church volunteers camp. The Karkkila parish youth workers gave feedback throughout the development process. The final Bible study material was created according to the wishes of the Karkkila parish, youth church volunteers and confirmation class pupils, and the feedback received in the study.

The Bible study material includes teachings about a single liturgical year's religious day per day of the Bible study. Each bible study session contains a reading of the Bible, conversations about the topic of the day, execution of one creative activity, and planning of the service of the same day at a camp. At the camp service each small group is planned to have its own responsibility: music, prayer, sacristan, liturgist or sermon. The feedback on the resulted material was that it is useful and easy to use. The directions of the materials use were experienced explicit and needed. The Bible study session's topics and activities were accepted by most of the confirmation campers. The feedback suggested that for the further development some fine adjustments could be done.

Keywords: young church volunteers, adolescent, The Bible, confirmation class

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 RIPPIKOULU JA NUORUUS	6
2.1 Nuoruus elämänvaiheena	6
2.2 Rippikoulu kokonaisuutena	8
2.3 Tutkimustietoa ja kirjallisuutta rippikoulusta	8
2.4 Rippikoulun tavoitteet.....	10
2.5 Jumalanpalveluselämä rippikoulussa.....	11
2.6 Isokset ja heidän roolinsa rippikoulussa.....	12
2.7 Raamishetki	14
3 PEDAGOGIIKKA RIPPIKOULUSSA.....	15
3.1 Erialaisten oppijoiden huomioiminen.....	15
3.2 Toiminnallisuus, kokemuksellisuus ja osallistaminen rippikoulussa	16
3.3 Ryhmän vaiheet ja vuorovaikutus rippikoulussa	17
3.4 Oppimiskäsitykset ja oppiminen rippikoulussa	18
4 TURVALLISUUS.....	20
4.1 Seksuaali- ja sukupuolisensitiivisyys sekä fyysinen turvallisuus	20
4.2 Hengellinen, henkinen ja sosiaalinen turvallisuus	21
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	22
6 TOTEUTTAMISYMPÄRISTÖ JA YHTEISTYÖKUMPPANI.....	24
7 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI JA MENETELMÄT	25
7.1 Prosessin suunnittelu ja alkukartoitus	26
7.2 Materiaalin luominen	28
7.3 Palautteen kerääminen ja materiaali käytössä	31
7.4 Loppupalautte materiaalista kesän leirien jälkeen.....	33
8 POHDINTA	37
8.1 Prosessin pohdinta.....	37
8.2 Eettisyys ja luotettavuus.....	40

8.3 Ammatillinen kasvu	42
LÄHTEET	45
LIITE 1. Raamismateriaalin alkukartoituskysely	48
LIITE 2. Raamismateriaalin palauteseinä isoskoulutuksessa.....	50
LIITE 3. Palautelomake raamismateriaalista kesän 2022 jälkeen	51
LIITE 4. Raamismateriaali.....	55

1 JOHDANTO

Osallistaminen on äärimmäisen tärkeää seurakunnan kaikessa toiminnassa. Seurakunnan luo seurakuntalaiset, minkä vuoksi heitä tulisi pystyä osallistamaan toiminnan luomiseen ja kehittämiseen. Osallistavuuden tavoitteena on tarjota ihmisille merkityksellisyyden kokemuksia sekä luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta. Osallistaminen on suuressa osassa yhteisön muodostumisessa, sillä se luo käsityksen suhteesta ympärillä toimivaan yhteisöön. (Suomen ev.lut. Kirkko, i.a.-a) Myös rippikoulusuunnitelmassa osallistaminen on keskiössä. Yksi rippikoulun tavoitteista on saada osallistettua nuoria ja saada heidän äänensä kuuluviin. Osallistamalla nuori saa mahdollisuuden olla mukana suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa omaa rippikoulukokemustaan. Näin nuoret luovat rippikoulua itselleen tehden siitä heidän näköisensä. Nuoret saavat myös näin kokemuksen yhteenkuuluvuudesta sekä yhdessä tekemisestä. Kun nuoret saavat olla mukana toiminnan järjestämisen kaikissa vaiheissa, tulee jokainen erilainen nuori ja yhdenvertaisuus huomioiduksi. (Kirkkohallitus, 2017, s. 22–24.)

Raamis on puhekielen lyhenne raamattuopetuksesta ja se tapahtuu rippikoulussa yleensä pienemmässä ryhmässä isosen johtamana tuokiona. Työskentelyssä olennaisinta on antaa nuorille tilaa pohtia elämän tärkeitä aiheita Raamatun avulla. Raamatunkohtia sovelletaan nykypäivään ja niistä keskustellaan tai tehdään osallistavaa toimintaa erilaisten menetelmien avulla. Raamikseen on hyvä varata aikaa aiheeseen tutustumiseen, lukemiseen ja soveltamiseen. Törrönen esittelee yhtenä mahdollisena mallina kolmen ässä:n menetelmän, jossa käsitellään sisältöä, sanomaa ja soveltamista. (Törrönen, 2018, s. 5—6.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli luoda Karkkilan seurakuntaan heidän työtöiminsä toiveiden mukainen raamismateriaali, jonka he ottivat käyttöön vuoden 2022 kesän rippikoulutyössä. Tavoitteena oli luoda Karkkilan rippikoulutyöhön mielekäs nuorilähtöinen, turvallinen, toimiva ja selkeä materiaali, joka käsittelee nuoria kiinnostavia teemoja. Teimme materiaalista toiminnallisen sekä nuorilähtöisen, tukeaksemme erilaisia oppijoita, saadaksemme nuoret mukaan suunnitteluun ja tehdäksemme materiaalista mielenkiintoisen. Materiaalin tarkoituksena

on tukea rippikoulun opetusta ja nuorten ajatuksia, olla ohjaajien ja isosten tukena läpi rippikoulun. Seurakunnan toiveisiin kuuluu myös jumalanpalvelusten luominen osana raamishetkeä, joka vaatii meiltä käytännöllisiä ratkaisuja ja materiaalin monipuolisuutta. Karkkilassa leirijumalanpalvelukset toteutetaan kirkkovuoden mukaan aina samalla, perinteeksi muodostuneella kaavalla. Materiaalimme käsittelee päivittäin yhden teeman Raamatun avulla, sekä antaa ohjeet jumalanpalveluksen luomiseen pienryhmissä.

2 RIPPIKOULU JA NUORUUS

Rippikoulu käydään yleisimmin 14–15 vuoden iässä. Sen käy jopa 80 prosenttia ikäluokan nuorista. Suurin osa rippikoulun käyvistä nuorista käy sen leirimuodossa. Nuorille järjestettävistä rippikouluista 90 prosenttia toteutuu leirimuodossa, joka osoittaa leiritoiminnan keskeisen roolin rippikoulutyössä. (Ritokoski, Porkka. 2021. s. 275.) Rippikoulussa nuorelle annetaan mahdollisuus tutustua itseensä ja omaan suhteeseensa toisten ihmisten kanssa. Nuoret pääsevät pohtimaan Jumalaa ja omaa suhdettaan Jumalan kanssa. Samalla nuori voi oppia uusia näkökulmia suhteessa itseensä, toisiin ja maailmaan. Tällainen kehittyminen nuoruudessa tukee myös nuoren moraalikäsitteiden ja empatiakyvyn rakentumista (Ahonen ym., 2014, s. 153).

Rippikoulusuunnitelmassa nimetään nuoruus myös muutoksen ja kasvun ajaksi. Rippikoulussa halutaan mahdollistaa vastausten etsiminen ja löytäminen nuorten kysymyksiin, joita he haluavat pohtia kasvun matkalla. Rippikoulussa on tarkoitus antaa tilaa nuorille pohtia myös omaa riittämistä, sekä itsensä että toisten hyväksymistä. Rippikoulusuunnitelmassa 2017 mainitaan kuinka rippikoulussa nuori voi oppia kokemaan elämänsä ihmeeksi. Työntekijänä on tarkoitus tukea nuoren etsintää, ihmettelyä ja kasvua sekä kulkea nuoren rinnalla nuoruuden yli kohti aikuistumista. (Kirkkohallitus, 2017, s. 4–11.)

2.1 Nuoruus elämänvaiheena

Nuoruus on aikaa lapsuuden ja aikuisuuden välissä, jolloin nuori tekee valintoja pohjaksi aikuisuudelleen. Nuoruuden käsittäminen iässä voi olla haastavaa, mutta sen ajatellaan alkavan murrosiästä, ja kestävän jopa 30-vuotiaaksi saakka, sillä silloin ihminen alkaa saavuttaa aikuisuutta. Nuori oppii kehittyessään ajattelemaan ja pohtimaan omaa minäkuvaansa sekä maailmankuvaansa paljon laajemmassa näkökulmassa. Maailmankuvan laajetessa nuori alkaa myös kyseenalaistaa omia arvojaan ja omaa ideologiaansa, pohtimaan mikä on hänelle tärkeää. Nuoruus on myös haavoittuvaa kasvun ja kehityksen vaihetta, jonka takia

nuorten turvallisuus rippileirillä on taattava erityisen tarkasti. (Ahonen ym., 2014, s. 148–175.)

Nuoruuden kehitysvaiheessa nuori alkaa vaihtaa sosiaalista ympäristöään vähitellen laajenemaan perheestä ikätovereihin ja ystäviin. Yksi nuoruuden keskeisimmistä muutoksista on ikätovereihin luotujen suhteiden merkityksen kasvu. Nuoret kuuluvat useisiin ryhmiin kehityksensä aikana, oli se sitten koulu, luokka tai ystäväporukka. Lähes jokaisella nuorella on ainakin yksi ystävä, mutta näin ei aina ole. Koska nuori kuuluu useisiin ryhmiin ja joukkoihin kehitysvaiheensa aikana, on muuttuvaisuus hyvin luontaista. Ystäväjoukot muuttuvat, ja ryhmät muuttavat muotoaan tai hajoavat täysin. Usein ryhmissä, joihin nuoret kuuluvat heitä yhdistää jokin. Yhdistäviä tekijöitä voi olla esimerkiksi mielenkiinnonkohteet, ikä, harrastukset tai asuinpaikka. Ryhmiin kuuluminen vaikuttaa paljon nuorten sosiaalisiin taitoihin ja parhaassa tapauksessa antaa nuorille hyvät lähtökohdat aikuisuuteen. (Ahonen ym., 2014, s. 172–175.)

11–13 ikävuoden kohdilla nuoren abstrakti ajattelu kehittyy ja nuori alkaa käsittämään uskonnollista maailmankatsomusta eri tavalla. Uskonnollinen kehitys ihmisen elämässä koskee ihmisen elämän jokaista vaihetta. Abstraktin ajattelun kehitys on uskonnollisen ja hengellisen kasvun puolesta olennaista ja se mahdollistaa esimerkiksi moraalien kehittymisen. Sosiaalinen vuorovaikutus on myös hyvin olennaisessa osassa ihmisen kehitystä, ja se mahdollistaa oppimisen uudella tavalla. Sosiaalinen kehitys antaa mahdollisuuden itsenäisen ajattelun oppimiseen ja uusien asioiden sisäistämiseen. Perheen merkitys uskonnollisuuden kannalta on hyvin merkittävä. Lapsi ja nuori ottaa paljon vaikutteita ympäristöstään, ja näin ollen perheen uskonnolliset vakaumukset näkyvät usein nuorissa. Kuitenkin kun nuori oppii uudessa yhteisössä uskonelämän pohtimiseen, itsenäinen ajattelu kehittyy. (Porkka, Valtonen, 2021, s. 111–120.)

2.2 Rippikoulu kokonaisuutena

Rippikoulu ja konfirmaatio eli kasteen vahvistus on suuri osa seurakuntien tekemää kristillistä kasvatusta. Konfirmaatio juontaa juurensa jo 800-luvulle, jolloin se miellettiin erilliseksi sakramentiksi, mutta vahvistus konfirmaatiolle sakramenttina tuli vasta 1439 Firenzen kirkolliskokouksessa. (Pruuki, 2010, s. 34.) Rippikoulun tavoitteena on vahvistaa uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan ja opettaa nuoria elämään kristittyinä (Kirkkohallitus, 2017, s. 20). Suomessa rippikoulua on alettu järjestämään rippikoulunimityksellä 1500–1600 lukujen vaihteessa, mutta nykyiseen muotoonsa se on kehittynyt 1900-luvulla (Pruuki, 2010, s. 40–41).

Rippikoulu on opetusta kristinuskon keskeisimmistä sisällöistä ja sen pääasiallinen tarkoitus on vahvistaa nuoren uskoa Jumalaan. Samalla nuori oppii osalliseksi omassa seurakunnassaan, tulee kuulluksi ja kohdatuksi ja oppii tutustumaan omaan hengellisyyteensä. (Kirkkohallitus, 2017, s. 20.) Rippikoulussa nuori pääsee kasvamaan osaksi yhteisöä, johon hänet on lapsena kastettu. Samalla nuori saa mahdollisuuden yhdessä saman ikäisten kanssa pohtia elämään ja Jumalaan liittyviä kysymyksiä. Hyvä rippikoulu koostuu yhteisöllisyydestä, dialogisuudesta, nuoren motivaation ja aktiivisuuden tukemisesta, nuoren osallistamisesta, konstruktivisuudesta, käytännöllisestä oppimisesta sekä reflektiosta. (Pruuki, 2010, s. 47.)

2.3 Tutkimustietoa ja kirjallisuutta rippikoulusta

Yhtenä tärkeimpänä lähteenämme on kirkkohallituksen luoma rippikoulusuunnitelma 2017, joka pyrkii tukemaan niin nuorten kristillistä kuin kokonaisvaltaistakin kasvua ja kehittymistä. Sen pyrkimyksenä on kehittää rippikoulua nuorisolähtöisemmäksi, lisätä nuorten osallisuutta sekä kuulluksi tuleamista. Rippikoulusuunnitelman tarkoituksena on myös tuoda nuoria lähelle Jumalaa, seurakuntaa ja toisiaan. Rippikoulusuunnitelma antaa raamit rippikoulujen toteutukselle. Siinä kerrotaan ja listataan kaikki asiat, joita rippikoululaisten tulisi käydä läpi. (Kirkkohallitus, 2017, s. 4–8.) Olemme myös tutustuneet kattavasti kirkkohallituksen

julkaisuun Turvallinen seurakunta 2019 (Kirkkohallitus, 2019), sillä turvallisuuden tunteen tulisi olla ensisijalla nuorten kanssa toimiessa. Turvallisuuden tunne ja kunnioitavuus yhteisissä tiloissa ja hetkissä mahdollistaa avoimen ilmapiirin, jossa nuori voi rauhassa tutkia omaa itseään ja elämäänsä (Suomen YK-liitto, i.a.).

Rippikoulusta ja sen toiminnallisista keinoista löytyy paljon kirjallisuutta, johon tutustuimme. Esimerkiksi perehdyimme rippikoulun ohjaajille suunnattuun materiaaliin Ihan sama: eilen, tänään ja ikuisesti (Koivisto, Paalanne, Siukonen, 2010) sekä Ihme -rippikoulun ohjaajan kirja (Pruuki, Pruuki, Pulkkinen, 2018). Hyödynsimme myös teosta Rippikoulun pikkujättiläinen (Pruuki, 2019), joka antoi hyvät teoreettiset lähtökohdat sekä kokonaiskuvan rippikoulusta ja sen toimintamalleista. Rippikoulukokonaisuutta käsittelevien teosten lisäksi on olemassa erillistä materiaalia koskien yksittäin raamista, esimerkiksi Elina Törrösen (2018) kirjoittama Raamis. Lisäksi olemme tutustuneet kirjallisuuteen erilaisista oppijoista ja oppimistavoista, joita hyödynsimme luodessamme kaikille avointa, turvallista ja helposti lähestyttävää materiaalia. Olemme tutustuneet myös aikaisempiin opinnäytetöihin samaan aihepiiriin liittyen. Vuosien varrella on tehty useita raamismateriaaleja opinnäytetöinä eri ympäristöihin ja tilanteisiin.

Kirkon kasvatuksen barometrissä nimetään kasvatuksen työntekijöiden näkökulmasta tärkeimmiksi osa-alueiksi nuorten kanssa toimiessa hengellinen kasvatus, yhteistyö ja verkostoituminen, ekososiaalinen kasvatus sekä kohtaava ja innostava kasvatus (Porkka & Valtonen, 2020, s. 33). Hengellinen kasvatus on olennainen osa rippikoulua. Se mahdollistaa nuorelle omien hengellisten tarpeidensa pohdiskelun ja valmiuksissaan sekä hengellisessä kokonaisuudessaan kasvamisen.

Yhteistyö ja verkostoituminen tapahtuu rippikoulussa rippikoululaisten, isosten, ohjaajien, perheiden ja koulujen kanssa. Yhteistyön ja verkostoitumisen tärkein tarkoitus on luoda turvallinen verkosto rippikoulun ympärille, joka tukee rippikoululaista yksilönä. Kohtaava ja innostava kasvatus luodaan osallistamalla rippikoululaisia ja antamalla mahdollisuuksia luoda dialogista oppimista. Rippikoulussa keskitytään ihmisten oikeudenmukaiseen kohteluun, joka muun muassa

kasvattaa sosiaalista kestävyyttä eri kulttuurien välille ja turvaa kulttuureita ekososiaalisesta näkökulmasta. Ekososiaalinen kasvatus ilmenee rippikoulussa ympäristön viljelynä ja varjeluna. Sosiaalinen kestävyys ilmenee ihmisten oikeudenmukaisena kohteluna sekä kulttuurien säilymisen turvaamisena. Olennaista on kuitenkin rakentaa yhdessä rippikoululaisen kanssa myönteistä kuvaa elämästä ja yhteiskunnasta. (Kirkkohallitus, 2017, s. 22—51.)

2.4 Rippikoulun tavoitteet

Rippikoulun yhtenä tavoitteena on, että nuori on osallisena, aktiivisena toimijana, jota kuunnellaan ja jolle annetaan tilaisuuksia vaikuttaa. Osallisuutta rippikoulussa vahvistetaan ottamalla nuoret mukaan suunnitteluun, antamalla vastuuta sekä hyödyntämällä nuorten tietoja ja taitoja. Yhteenkuuluvuuden tunne on myöskin osana osallisuutta. Henkilökohtainen tunne siitä, että on osana yhteisöä. Rippikoulun tavoitteena on myös, että nuoret ottavat vastuuta luomakunnasta, itseltään ja muista ihmisistä. Kristityillä on vastuu Jumalan luomistyöstä, joten rippikoulussa mietitään myös eettistä, globaalia ja ekologista näkökulmaa. (Kirkkohallitus, 2017, s. 18–42.)

Rippikoulun tavoitteena on olla turvallinen ympäristö kaikille nuorille. Ympäristö, jossa koetaan myös iloa ja yhteyttä. Turvallisuutta lisää, että nuori kokee ja tietää olevansa juuri sellainen kuin hän on. Rakastettu ja kunnioitettu omana itsenään. Turvallisuus sisältää monia eri tasoja, joissa yksilön rajoja tulee kunnioittaa. Tasoja ovat esimerkiksi hengellinen, fyysinen ja sosiaalinen turvallisuus. Rippikoulussa tavoitellaan nuorten tutustumista toisiinsa ja yhteisöllisyyden syntymistä monin eri tavoin. Vapaa-ajan aktiviteetit ovat tärkeä osa rippikoulua. Nauru ja yhdessä tekeminen yhdistävät nuoria toisiinsa ja tuovat rentoutta koko ryhmään. Näin myös avoimuus ja luottamus toisiin kasvaa. (Kirkkohallitus, 2017, s. 29–32.)

Rippikoulun tavoitteena on jumalanpalveluselämän läpäiseminen läpi rippikoulun, nuoret osana suunnittelemassa jumalanpalveluksia. Nuorten osallistaminen suunnitteluun ja toteutukseen antaa heille mahdollisuuden tutustua syvemmin jumalanpalvelukseen. Samalla he oppivat saarnasta, hengellisestä musiikista,

taiteesta ja liturgiasta. Jumalanpalveluksien yhteydessä nuoret osallistuvat ehtoolliselle sekä kuulevat Raamatusta. (Kirkkohallitus, 2017, s. 33–51.)

Rippikoulussa käydään lävitse kristinuskon keskeisiä asioita, jotka löytyvät katekismuksesta. Tavoitteena on, että nuoret pääsevät pohtimaan uskon asioita ja kysymyksiä peilaten niitä omaan elämäänsä. Rippikoulussa ympäri Suomea pyritään siihen, että käsiteltävät teemat olisivat samanlaisia. Yhdenvertaisiin oppimissisältöihin lukeutuu esimerkiksi kuka minä olen ja keitä me olemme, elämän arvot ja valinnat, diakonia ja lähimmäisenrakkaus, Jeesuksen elämä ja opetukset, Jumala, luoja, jumalanpalvelus sekä ystävyys ja ihmissuhteet. (Kirkkohallitus, 2017, s.44–45.)

Jumala, Jeesus, Raamattu ja hengellisyiden harjoittaminen ovat suurena osana rippikoulua. Koska nuoren tarkoitus on oppia tutustumaan muun muassa omaan suhteeseensa Jumalaan, tapahtuu se hengellisyiden harjoittamisella. Hartauselämä ja hengellisyys näkyvät rippikoulussa yhteisten jumalanpalveluksien, hartauksien sekä rukouksien muodossa. Nuori oppii rippikoulun läpäisevällä hengellisyydellä, kuinka se voi olla osa arkista ja päivittäistä elämää. Hengellisyys on henkilökohtaista ja jokainen voi toteuttaa sitä erilaisin tavoin. Nuorille opetetaan rippikoulussa monia erilaisia tapoja hiljentyä Jumalan äärelle, esimerkiksi musiikin, rukouksen, eleiden, keskustelun ja hiljaisuuden keinoin. Näin nuoret voivat löytää itselleen luontevia tapoja hiljentyä. (Kirkkohallitus, 2017, s. 14.) Hengellisen turvallisuuden nimissä on tärkeää, ettei yksikään nuori koe rippikoulussa hengellisyyttä pakotettuna tai painostettuna. Työntekijöiden vastuulla on varmistaa, että jokainen nuori saa harjoittaa omaa hengellisyyttään turvallisesti. (Kirkkohallitus, 2017, s.34.)

2.5 Jumalanpalveluselämä rippikoulussa

Jumalanpalvelus on seurakunnan yhteinen hetki Jumalan kanssa. Jumalanpalveluksessa ihmiset saavat mahdollisuuden kiittää Jumalaa ja tunnustaa uskonsa kolmiyhteiseen Jumalaan. Jumalanpalveluksissa on usein samankaltainen rakenne, joka on vuoropuhelua papin ja seurakunnan kesken. Yhtenäinen kaava

luo osallistujille turvallisen olon ja helpottaa jumalanpalvelukseen osallistumista. Jumalanpalveluksia on kuitenkin erilaisia, sillä se on aina toteuttajiensa ja osallistujiensa näköinen. (Kirkkohallitus 2009, s. vii–viii.)

Kirkkovuosi on kristillisen uskon kalenteritapa, joka alkaa adventista ja kulkee koko vuoden pyhien mukaan. Kirkkovuosi säätelee kirkon jumalanpalveluselämää, ja määrittää esimerkiksi jumalanpalveluksessa luettavia tekstejä sekä liturgista väriä. Kirkkovuoden voi jaksottaa pääasiallisesti kolmeen osaan, joulun-, pääsiäisen- sekä helluntain aikaan, joista jokainen on olennaisia aikoja pelastushistoriassa. Kirkkovuoteen kuuluu pelastushistoriallisten tapahtumien lisäksi myös paljon esimerkiksi Raamatun henkilöhistoriaan liittyviä tapahtumia. (Kirkkohallitus, 2009, s. 39–41.)

Jumalanpalvelukset ovat rippikoulussa osallistavia ja ne opettavat toiminnan kautta. Jumalanpalvelukset tapahtuvat yleensä rippikoululaisten toteuttamina, jotta nuori saa konkreettista kuvaa jumalanpalveluselämästä. Tämä on yksi tapa tutustuttaa nuoria seurakunnan hengelliseen elämään ja omaan hengellisyyteensä yhteisöllisen jumalanpalvelushetken kautta. Nuori tutustuu myös erilaisiin rukouksiin ja raamatunteksteihin rippikoulun jumalanpalveluksissa (Kirkkohallitus, 2017, s. 33–34.)

Koko rippikoulun ajan valmistaudutaan konfirmaatioon, joka on konfirmoitavien nuorten, heidän läheistensä sekä koko seurakunnan juhla. Konfirmaatio on tärkeä tilaisuus nuorille, joka vahvistaa heitä sekä seurakuntalaisena, että yksilönä osallisuuteen ja yhteyteen Jumalan kanssa. Osallisuuden, nuorilähtöisen sekä monipuolisen konfirmaation takaamiseksi on tärkeää, että rippikoululaiset ovat suunnittelemassa heidän omaa konfirmaatiotaan ja tekemässä siitä heidän näköisensä. (Kirkkohallitus, 2017, s. 16.)

2.6 Isoiset ja heidän roolinsa rippikoulussa

Isoiset ovat vapaaehtoisia, jotka ovat tärkeässä roolissa rippikoulun toteuttamisessa. Isostoiminta on kaikissa seurakunnissa toteutuvaa ja se on rippikoulun

jälkeisen nuorisotyön keskeisin muoto. Isosia koulutetaan vuosi tai kaksi vuotta. Koulutukseen kuuluu iltaohjelmien suunnittelu, vapaa-ajan ohjaaminen, ryhmätyöskentely, sääntöjen noudattaminen ja pienryhmien ohjaamisen oppiminen. Isoskoulutuksen mallit ja koulutuksen laajuus vaihtelevat kuitenkin paljon seurakunnittain. (Kirkkohallitus, 2016, s. 47.) Isokset ovat esimerkkejä rippikoululaisille ja toimivat ohjaajina, opettajina ja ystävinä nuorille. Isokset järjestävät erilaista ohjelmaa ja toimintaa rippikoululaisille sekä pyrkivät luomaan yhteisöllisyyttä nuorten välille. (Pruuki, 2010, s. 29.)

Isosista useat ovat monipuolisesti motivoituneita ja haluavat olla mukana kehittämässä niin omaa kuin rippikoululaisten hengellisyttä ja elämän osaamista. Porkan tutkimuksessa *The young confirmed volunteers of the Evangelical Lutheran Church of Finland: motivation, religiosity, and community* (2019) isosten motiiviksi olla toiminnassa mukana on muun muassa mainittu ryhmään kuulumisen tunne, positiivisten muistojen myötä itsensä kehittäminen ja mielikuvat inspiroivista ja valloittavista omista isosista. Motiivit ovat kuitenkin moniulotteinen ilmiö, johon vaikuttavat myös perhesuhteet, ystävät ja tavoitteet elämässä. (Porkka, 2019, s. 25–27.)

Isostoiminnan linjauksessa muistutetaan, että on tärkeää osallistaa isosia mukaan toimintaan, jotta he pääsevät myös aktiivisiksi toimijoiksi seurakunnassa. Isosten osallistaminen luo heille myös kokemuksen yhteenkuuluvuudesta. Mukana oleminen antaa isosille mahdollisuuden olla kehittämässä ja arvioimassa toimintaa, jossa on itse myös osallisena. (Kirkkohallitus, 2016, s. 21–22.) On tärkeää osallistaa isokset materiaalin tekovaiheessa, jotta he pääsevät kertomaan omia ajatuksiaan ja tekemään materiaalia, jota he tulevat käyttämään kesän rippikouluissa.

Samalla kun isokset ovat osana opettamassa ja ohjaamassa muita nuoria, ovat he myös oppimassa aina lisää elämästä ja kristillisyydestä. Isosten kokemukset ja näkökulmat elämästä ja rippikoulusta ovat arvokas osa rippikoulua edeltävää suunnittelutyötä. Isosilla voi olla paljon näkökulmia nuorista, joita työntekijöiltä saattaa jäädä huomaamatta. (Pruuki, 2010, s. 85.) Isokset ovat leirillä myös nuoria, ja leirin tekeminen myös isosille turvallisesti niin fyysisesti, emotionaalisesti,

seksuaalisesti kuin hengellisesti on äärimmäisen tärkeää. Isosille on tärkeää opettaa, kuinka luodaan turvallinen ilmapiiri kaikille nuorille. (Kirkkohallitus, 2016, s. 21–22.)

Rippikoulussa isosten tehtäviin kuuluu pienryhmän vetäminen. Usein pienryhmiä hyödynnetään niin opetuksessa kuin vapaa-ajan toiminnassa. Pienryhmät koontuvat rippikoulussa yleensä myös itsenäisesti isosen johdolla raamattuopetuksen yhteydessä. Kun isokset toimivat itsenäisesti pienryhmän kanssa, isonen voi antaa arvokkaita näkökulmia ilman ohjaajan läsnäoloa. Tällöin elämään liittyvistä aroistakin asioista voi olla helpompaa puhua. (Pruuki, 2010, s. 84.)

2.7 Raamishetki

Raamattu on rippikoulussa olennaisessa osassa ja sitä on nimitetty myös rippikoulun oppikirjaksi katekismuksen rinnalla. Rippikoulu on Jumalan sanan opettamista nuorille ja Jumalan sana on konkreettisimmillaan Raamatussa. Raamattu kuitenkin kohdataan rippikoulussa todella monin eritavoin. Sitä luetaan yksin ja yhdessä niin ohjaajien kuin isosten kanssa erilaisten työskentelyjen yhteydessä. Raamattu ja Jumalan sana on myös keskeisessä osassa jumalanpalveluksia. Se on rippikoulun tärkein työväline. (Pruuki, 2010, s. 47–48, 72.) Rippikoulussa jokainen nuori saa oman Raamattunsa ja usein ensimmäistä kertaa oppii tutkimaan sitä ja sen sisältöjä.

Raamishetki on rippikoulussa toteutuva tunnin mittainen raamattuopetuksen pienryhmätyöskentely, jossa yksi tai useampi isonen ohjaa noin viiden nuoren ryhmää. Isonen on tärkeä osa koko rippileiriä ja erityisesti raamishetkeä, koska hänen esimerkkinsä ohjaa ja antaa ryhmälle suunnan (Kirkkohallitus, 2017, s. 26). Pienryhmän kokoonpano pysyy koko rippikoulun ajan samana, jolloin ryhmä alkaa tulla tutuksi ja tuntua turvalliselta (Pruuki, 2010, s. 155). Raamishetkissä käydään läpi päivän teemaan liittyviä raamatunkohtia keskustelun sekä erilaisten muiden toimintojen kautta. Dialoginen kanssakäyminen ryhmän kanssa on osa rippikoulusuunnitelmassa mainittavaa yhteisöllistä oppimista (Kirkkohallitus, 2017, s. 26). Raamishetkessä valmistellaan myös saman päivän

leirijumalanpalvelus. Jumalanpalvelus suunnitellaan samoissa pienryhmissä ja jokaisella ryhmällä on vuorollansa eri tehtävä toteutettavana. Tehtäviä ovat esimerkiksi musiikki-, esirukous- ja suntioryhmät.

3 PEDAGOGIIKKA RIPPIKOULUSSA

Rippikoulussa opetus on keskeisessä roolissa, sillä tavoitteena on opettaa nuorille kristinuskon keskeisiä asioita, sekä tutustuttaa nuoria omaan hengellisyyteensä. Keskeisiä pedagogisia lähestymistapoja rippikoulussa ovat toiminnallisuus, osallistaminen, kokemuksellisuus sekä vuorovaikutus. Nämä menetelmät kulkevat rippikouluopetuksen lävitse. Suuri osa rippikoulun opetuksesta tapahtuu toiminnallisoin keinoin, jotta jokainen oppija olisi huomioitu mahdollisimman tarkasti. Erilaisia oppijoita on valtavan paljon, ja jokainen meistä oppii asioita eri tavoin. On tärkeää pyrkiä huomioimaan jokaisen rippikoululaisen erityistarpeet ja erityisosaaminen, jotta jokainen pystyy sisäistämään ja oppimaan kristinuskon asioita omalla tavallaan. Nuoria on myös hyvä pyrkiä osallistamaan rippikoulun opetuksessa mahdollisimman paljon. Osallistaminen tukee nuorten oppimista ja vahvistaa nuorten kokemusta yhteisöön kuulumisesta. Suuri osa kristillistä hengellisyyttä on yhteisöllisyys, jonka kokemus kehittyy osallistamalla jokaista seurakuntalaista. Nuorten keskinäinen vuorovaikutus pienryhmissä sekä suuremmissa ryhmissä on tärkeää useissa eri rippikoulun opetusmuodoissa. Vuorovaikutuksen kautta nuoret pääsevät jakamaan kokemuksiaan ja laajentamaan toinen toistensa näkökulmia erilaisiin teemoihin liittyen.

3.1 Erilaisten oppijoiden huomioiminen

Jopa 10–15 prosenttia nuorista elää oppimisvaikeuksien kanssa, minkä vuoksi kaikki oppijat on otettava huomioon hyvin laaja-alaisesti. Nuori, jolla on oppimisvaikeuksia ei hyödy välttämättä kirjoittamisesta tai asioiden ulkoa

opettelemisesta. Asioita olisi tärkeää olla mahdollista oppia myös lukemisen ja kirjoittamisen lisäksi muilla tavoin. Riihimäki korostaa artikkelissaan, kuinka erilailla oppivalla nuorella saattaa olla aikaisempia epäonnistumisen kokemuksia, jotka heijastuvat vahvasti kaikkeen toimintaan. Tämän vuoksi kannustaminen, positiivinen ilmapiiri sekä turvallinen oppimisympäristö ovat erityisen tärkeitä. Nuorten on tärkeää antaa loistaa ja kokea onnistumisen tunteita rippikoulussa. Tämä tunne täytyy pyrkiä mahdollistamaan jokaiselle nuorelle, minkä vuoksi erilaiset opetusmuodot ovat tärkeässä roolissa. Toiminnallisuuden kautta myös erilaisilla oppijoilla on mahdollisuus sisäistää ja havainnoida ympäristöstään asioita, jotka opettavat hänelle rippikoulun sisällöstä sekä itsestään. (Riihimäki, 2005, s. 190–199.)

Oppijoita huomioitaessa on tärkeää huomioida oppijan kyvyt, tarpeet ja tavoitteet. Selkokieliisyys ja mahdollisuus opittavan asian linkittämisestä oppijan omaan elämään, helpottaa opittavan asian omaksumista. Kun opittava asia tuntuu oppijalle merkitykselliseltä, kohoaa oppimismotivaatio, jonka myötä oppiminen helpottuu. Motivaation kehittyessä myös oppijan itseluottamus ja kokemus onnistumisista nousee. Myös vuorovaikutuksen on huomattu vahvistavan oppimista, joten sen takaaminen on tärkeää. Ohjeistuksien selkeys erityisesti vaikeita asioita käsitellessä on merkityksellistä, jotta oppija tietää mitä häneltä odotetaan ja millaisia tavoitteita hänellä on. (Fadjukoff, 2000, s. 260–262.)

3.2 Toiminnallisuus, kokemuksellisuus ja osallistaminen rippikoulussa

Rippikoulussa nuoret pääsevät miettimään suhtautumistaan elämään ja luomakuntaan. Nuoruuteen kuuluu olennaisena osana kyseenalaistaminen, kasvu ja muutos. Rippikoulun aikana nuoret ovat eri vaiheessa omaa nuoruuttaan ja erot kehityksessä voivat olla haastavia nuorille itselleen. On tärkeää luoda nuorille rippikoulussa tunne arvokkuudesta, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja auttaa nuoria ymmärtämään itseään ja pohdintaan kuuluvaa prosessia. (Kirkkohallitus, 2017, s. 11–12.) Nuoren oppimismotivaatio tutkitusti kasvaa, mikäli aihe on hänelle ajankohtainen ja relevantti, jolloin nuori pystyy tunnistamaan liittymäkohtia omaan elämäänsä (Pruuki, 2010, s. 57). Voidaan puhua avainkokemuksesta

miettiessä ajankohtaisia aiheita nuoren elämässä. Avainkokemuksella tarkoitetaan sukupolvien kohortteja, joista pystytään erottamaan ja löytämään iän ja periodin muovaama yhteisvaikutus eri sukupolviin. Kun avainkokemus tiedostetaan ja sille annetaan nimi, se muodostaa merkityksen ja kokemuksen sukupolvelle. (Purhonen, 2002, s. 14.)

Nuorten osallistaminen vahvistaa heidän kokemustaan yhteisöön kuulumisesta ja tukee nuorten identiteetin kasvua. Myös nuorten ajatusten kuuleminen ja heidän aktiivinen kannustamisensa avoimeen keskusteluun vahvistaa kokemusta osallisuudesta. Joillekin nuorille pelkkä osallistuminen riittää osallisena olemiseen, tärkeää huomioida nuorten erilaiset tarpeet ja halut olla mukana luomassa sisältöjä, keskusteluissa sekä arvioinnissa. Tärkeintä on kuitenkin antaa jokaiselle nuorelle tilaa ja mahdollisuus oppia vain olemalla. (Kirkkohallitus, 2017, s. 22–24.) Osallisuuden kokemusta voidaan vahvistaa toiminnallisilla menetelmillä. Toiminnallisuudella tarkoitetaan tekemistä, osallistumista ja toimijuutta työskentelyssä oppimisen ohella. (Alaniska & Ahonen, i.a., s. 3–4.)

3.3 Ryhmän vaiheet ja vuorovaikutus rippikoulussa

Ryhmässä toimimiset voidaan jakaa suurryhmiin ja pienryhmiin. Suurryhmän tavoitteet keskittyvät yhtäaikaiseen oppimiseen ja kaikkien väliseen tiedonjakoon, kun taas pienryhmät mahdollistavat läheisen vuorovaikutuksen ja pienenpiin kokonaisuksiin keskittymisen. (Pruuki, Pruuki & Pulkkinen, 2018, s. 30.) Ryhmäprosessiin kuuluu alkuvaihe/ryhmäytyminen, kuohuntavaihe, toimintavaihe ja lopetusvaihe. Kullakin vaiheella on ominaiset piirteensä, jotka vaikuttavat ryhmän toimintaan. Alkuvaiheessa ryhmäläiset hakevat ryhmänsä hyväksyntää ja tiedostelevat ryhmän tunnelmaa ja ilmapiiriä. Tässä vaiheessa tärkeintä on tutustua toisiin ryhmäläisiin. Kuohuntavaiheessa ryhmä hakee oman tilansa ja paikkansa, ryhmän hierarkkiset piirteet ja roolit muodostuvat kuohuntavaiheessa. Toimintavaiheessa ryhmä kantaa vastuuta toiminnastaan ja ryhmä toimii yhdessä. Lopetusvaihe tulee eteen siinä vaiheessa, kun projekti valmistuu tai ryhmä muuttuu riittävän paljon. Ryhmälle on annettava mahdollisuus käydä keskeneräiset asiat loppuun. (Selin, Maunu, Kannussaari & Heinonen, 2015, s. 26–35.)

Rippikoulussa on tärkeää muistaa avoin vuorovaikutus ja dialogisuus. Erilaiset dialogit voivat auttaa nuorta ymmärtämään kristinuskon keskeisiä asioita paremmin sekä oivaltamaan omasta elämästään erilaisia asioita. Jokaisella käydyllä dialogilla, eleillä ja sanoilla on nuorille iso merkitys siihen kokemukseen, että tuntee olonsa tervetulleeksi eikä ulkopuoliseksi. Lisäksi avoin vuorovaikutus ja dialogisuus lisää nähdyn tulemisen kokemista ja turvallisuutta samalla lisäten yhteisöllisyyttä. (Kirkkohallitus, 2017, s. 25.) On tärkeää olla vahvistamassa ja tukemassa rippikoulussa dialogisuutta rippikoululaisten, isosten ja ohjaajien kesken, jotta kaikilla on tunne kuuluvansa joukkoon ja olevansa yksi tärkeä osa koko rippikoulua.

3.4 Oppimiskäsitykset ja oppiminen rippikoulussa

Olemme käyttäneet opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita vuodelta 2014 miettiessämme pedagogista lähestymistapaa materiaalissa. Lähtökohtana pedagogiikassa, rakennettaessa oppimiskokonaisuutta, on kasvatuksellisesti kehittäminen ja opettaminen. Opetussuunnitelman perustuksissa kannustetaan integroimaan oppimiskokonaisuuksia, jolloin opetuksen lähestymistapa yhdistää eri tiedonaloja ja rikastaa toteuttamista teemojen sekä kokonaisuuksien kautta. Tämä mahdollistaa nuorten ohjaamisen heidän kiinnostusten kohteidensa pariin ja osallistumisensa opetuksen sisällön suunnitteluun. Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa voidaan hyödyntää monipuolisesti esimerkiksi media-, tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia, kuten myös ilmaisutaitojen eri variaatioita kuten musiikkia, draamaa ja liikkumista. (Opetushallitus, 2014, s. 26–31.) Pedagogisuus voi toteutua erilaisina menettelyinä, toimintoina, ideoina ja metodeina, jotka mahdollistavat oppimisen, kasvamisen sekä harjoittelun. Pedagogisuus vastaakin yleensä kysymyksiin mitä, miten ja miksi. (Oulun konservatorio, 2014, s. 2.)

Oppimiskäsitykset jaetaan passiiviseen behavioristiseen oppimiseen ja aktiiviseen kognitiiviseen, konstruktivistiseen ja kontekstuaaliseen oppimiseen. Oppimiskäsitykset kertovat opetuksen tavoista ohjata oppijaa omaksumaan asioita ja

ratkaisemaan ongelmia tai pulmia. (Haapasalo & Erämies, i.a.) Oppimistyyliä voidaan jaotella esimerkiksi visuaaliseen oppimiseen, kinesteettiseen oppimiseen ja auditiiviseen oppimiseen (Koivisto, Paalanne & Siukonen, 2010, s. 10). Oppimisteorian keskeisiä piirteitä ovat perinteisen kasvatustieteen näkökulmasta yksilön osaaminen, jonka taustalla vaikuttaa yksilön motivaatio, kognitiiviset taidot ja ympäristö. Opetuksen työtavat, tavoitteet ja sisällöt luovat pohjan oppimistuloksille. (Haapasalo & Erämies, i.a.) Oppimistilanteita tulee myös varsinaisten oppimiskokonaisuuksien ulkopuolella (Koivisto, Paalanne, Siukonen, 2010, s. 8). Avainasemassa oppimisessa on avoin ja oppimiseen innostava ilmapiiri.

Raamismateriaalin oppimistavoitteet pohjautuvat Suuri Ihme - Rippikoulusuunnitelmaan 2017 ja paikallisesti sovittuihin käytäntöihin. Tavoitteet voidaan ryhmitellä tiedollisiin, asenteellisiin ja toiminnallisiin tavoitteisiin. Kokoava tavoite on nuoren kokonaisvaltainen kasvu ja kehitys, joten nuorten ääntä on syytä kuunnella tavoitteita asetettaessa. Työskentelyn rakentamisessa tavoitteiden myötä on huomioitava resurssit ja toimintavalmiudet vastata emotionaaliseen ja kokemukselliseen puoleen. Esimerkiksi turvallisemman tilan periaatteiden noudattamisen myötä myös vähemmistönuoret voivat tuntea olonsa turvallisemmaksi. Työskentelyn olisi hyvä sisältää aiheeseen orientoituminen, uuden tiedon prosessointi, koostamista ja soveltamista, sekä opitun arviointi. Näiden työskentelyvaiheiden kautta aktiivinen oppiminen alkaa virittäytymisellä, joka helpottaa uuden informaation pohtimista ja liittämistä aiempaan tietopohjaan. Uutta informaatiota jaetaan muiden kesken, jolloin koostaminen ja prosessointi jäsentyy. Käytännön harjoituksilla autetaan sovittamaan keskeisiä periaatteita arkiseen elämään, jotka ovat mielekkäämpiä sisältää kuin irralliset tiedonpalaset. Lopuksi refleктоimalla pohditaan mikä työskentelyssä oli mielekästä ja tärkeää. (Pruuki, Pruuki, Pulkkinen, 2018, s. 25–28.) Mielekkään oppimisen tavoittamiseksi kysyimme nuorilta heitä kiinnostavia aiheita ja työskentelytapoja suunnitellessamme materiaalia. Voimme asettaa materiaalille tavoitteita kartoitetuamme kyselyitä, käytyämme esittelemässä luonnoksia ja kuulemassa palautetta luonnoksista.

Ilmiöpedagogiikkaa voidaan käyttää oppimisen tukena. Ilmiöiden tarkastelu tuo yhteen nuorten elämäkokemukset sekä kristillisyyden ja sen opit. Ilmiöpedagogiikan kautta nuoret voivat tarkastella eri ilmiöitä monesta näkökulmasta.

Ilmiöpedagogiikka antaa paljon tilaa nuorten omalle ajattelulle sekä pohdinnalle ja luo merkityksellisiä oppimiskokemuksia. Lähes kaikkia rippikoulussa opetettavia teemoja voi käsitellä ilmiöinä opettaen nuoria pohdiskelun ja kysymyksiensä kautta. (Jattu, 2018, s. 3–4.)

4 TURVALLISUUS

Turvallisemman tilan periaatteet ovat käytänteitä, joissa jokaisella on oikeus olla turvassa ja osallistua toimintaan ilman syrjintää, häirintää tai ahdistelua. Periaatteet perustuvat kunnioittamiseen, herjaamisen ja oletuksien kieltämiseen, tilan antamiseen, kuuntelemiseen, oppimiseen sekä anteeksi pyytämiseen. Periaateisiin sitoutuneilla on vastuu yrittää selvittää ja ratkoa erimielisyyksiä sekä minimoida uhkaavat tilanteet. Turvallisessa tilassa on mahdollisuus avoimeen, kunnioittavaan ja yhdenvertaiseen olemiseen ja keskusteluun. (Suomen YK-liitto, i.a.) Nuoren kokemus turvallisesta ympäristöstä heijastuu vahvasti nuoren kykyyn sisäistää ja oppia asioita. Samalla turvallisuuden kokemus heijastuu kykyyn luoda ja ylläpitää ihmissuhteita samalla rohkaisten uusien asioiden äärelle. (Ritokoski, Porkka. 2021, s. 279.) Raamoksen pelisäännöt perustuvat turvallisemman tilan periaatteisiin. Pelisäännöillä halutaan vaikuttaa nuorten turvallisuuden tunteeseen. Raamoksen aikana kenenkään ei tulisi joutua kiusatuksi, syrjityksi tai uhatuksi. Raamokset ovat isosen vastuulla, jolloin paikalla ei ole ohjaajaa puuttumassa häirintätilanteisiin heti. Pelisäännöillä isosen vastuuta jaetaan koko pienryhmän kesken, jotta jokaisella olisi vastuu omasta käyttäytymisestään. Mahdolliset häirintätilanteet tulee selvittää aina aikuisen kanssa.

4.1 Seksuaali- ja sukupuolisensitiivisyys sekä fyysinen turvallisuus

Kirkkohallitus on julkaissut vuonna 2019 turvallista seurakuntaa käsittelevän julkaisun, joka sisältää suosituksia fyysiseen, henkiseen, sosiaaliseen ja

seksuaaliseen turvallisuuteen liittyen. Kokonaisvaltainen turvallisuus on jokaisen seurakuntalaisen oikeus. Julkaisussa käsitellään sukupuolisensitiivisyyttä osana seksuaalista turvallisuutta. Tässä julkaisun osassa nimetään kuinka olennaista olisi, että sukupuoli ei määrittäisi ihmistä, vaan hänen muut ominaisuutensa ihmisenä tulisivat esille ensin. Pyrkimys ei kuitenkaan ole asettaa kokemusta neutraliteettiin sukupuolen kanssa niin, ettei kokemuksella olisi merkitystä. (Kirkkohallitus, 2019, s. 45–46.)

Sukupuolisensitiivisyydellä pyritään kiinnittämään huomiota sukupuolioloihin ja niiden vaikutuksiin yksilön tai yhteiskunnan tasolla. Varhaiskasvatuksen ja nuorisotyön parissa kasvatuksessa annetaan tilaa jokaiselle kasvaa itsensä määrittämään tilaan. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, i.a.) Opetuksen parissa puhutaan sukupuolitietoisuudesta, joka voidaan rinnastaa synonyymiksi sukupuolisensitiivisyyden kanssa. Sukupuolitietoisuus ilmenee kykynä tunnistaa ja tunnustaa sukupuolien moninaisuus ja ymmärtää eri sukupuoli-identiteettejä. (Karvinen, M., Seta ry, 2021, s. 16.)

Fyysinen turvallisuus rippikoulussa on ensisijaisesti työntekijöiden vastuulla. Rippikouluihin luodaan aina oma turvallisuusasiakirja, josta käy ilmi mahdollisen leirikeskuksen turvallisuussuunnitelma sekä hätätilanteiden toimintaohjeet. Samoin turvallisuusasiakirjassa selvitetään mahdolliset hätätapauksien toimintaohjeet koskien nuoria. Fyysinen koskemattomuus on rippikoulussa huomioitava tarkasti, sillä nuoret ovat hauraassa kehitysvaiheessa. Fyysiseen koskemattomuuteen on jokaisella oikeus, jonka takia kaikkiin mahdollisiin fyysisiin uhkiin on varauduttava kaikissa tilanteissa. (Kirkkohallitus, 2019, s. 25–26.)

4.2 Hengellinen, henkinen ja sosiaalinen turvallisuus

Hengellinen turvallisuus on olennaista huomioida, kun on kyse hengellisestä yhteisöstä. Pakottamattomuus ja kunnioitus ovat hengellisessä turvallisuudessa avainasemassa. Seurakunnissa voi ilmetä hengellistä väkivaltaa, jota voi olla todella erilaista. Esimerkiksi rajoittaminen, kontrollointi, painostus ja manipulaatio ovat merkkejä hengellisestä väkivallasta. Koska jokaisella on oikeus

uskonnonvapauteen, on myös uskonnollisessa yhteisössä huomioitava jokaisen yksilön oikeus omanlaiseensa uskoon ja hengellisyyden harjoittamiseen. (Kirkkohallitus, 2019, s. 43–44.) Rippikoulusuunnitelmassa mainitaan kuinka turvallinen rippikoulu luo kuvan Jumalan antamasta turvasta elämässä, ja tämä vaatii turvallista hengellisyyden harjoittamista.

Henkinen ja sosiaalinen turvallisuus perustuu ihmisen kunnioitukseen. Turvallisuuden tunteeseen sisältyy ihmisarvon, vakaumuksen ja koskemattomuuden kunnioitus sekä suojelu riippumatta taustatekijöistä. Ihminen on aina kokonaisuus, jossa yhdistyvät psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja hengelliset tarpeet. Tämän vuoksi jokainen näistä aspekteista on turvattava seurakunnan toiminnassa. Kiusaaminen linkittyy vahvasti henkiseen turvallisuuteen ja on nuorten kanssa aiheena aina ajankohtainen. Sosiaalista turvallisuutta kuvastaa hyvin esimerkiksi ulkopuolelle jättäminen. Kiusaaminen voi olla hyvin monimuotoista ja olla jopa näkymätöntä ulkopuolisille. (Kirkkohallitus, 2019, s. 34, 40.) Tällä voi olla vakavia seurauksia nuorten mielenterveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin tulevaisuudessa, minkä vuoksi kiusaamiseen puuttuminen on äärimmäisen tärkeää. Kirkkohallituksen dokumentti Turvallinen seurakunta 2019 ohjeistaa kuinka toimia, jos kohtaa kiusaamistilanteita (Kirkkohallitus, 2019).

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tarkoituksenamme oli luoda raamismateriaali Karkkilan seurakunnalle, joka vastaa heidän toiveitansa. Materiaalin tarkoituksena on olla seurakunnan rippikoulutyön käytössä kesän 2022 rippikouluissa, jonka jälkeen materiaali jää seurakunnan käyttöön. Tavoitteena on luoda materiaali, joka on nuorilähtöinen, turvallinen ja toimiva. Pyrimme keskittymään nuorille ajankohtaisiin ja kiinnostaviin aiheisiin, tukeaksemme nuoren oppimismotivaatiota, sekä opettamaan Raamatun peruskäyttöä sekä sisältöä nuorille toiminnallisella tavalla. Materiaalilla haluamme kannustaa nuoria avoimeen vuorovaikutukseen pienryhmissä sekä edistää heidän

tiimityöskentelynsä taitojaan toiminnallisissa osuuksissa. Noudatamme rippikoulu suunnitelmassa linjattuja asioita materiaalin sisällöissämme, valikoiden niitä nuorten mielenkiintojen mukaan. Näitä yläkategorioita ovat esimerkiksi, minä ja seurakunta, meidän maailmamme sekä välitän, pidän huolta ja rakastan (Kirkkohallitus, 2017, s. 45). Selvitämme Karkkilan seurakunnan kesän 2022 rippikoululaisilta sekä isoskoulutettavilta heidän mielenkiintojaan ja toivomuksiaan toimintatapoihin kyselyllä heti suunnitelman hyväksymisen jälkeen (Liite 1).

Karkkilan seurakunnan nuorisotyötä tekevät ovat ilmaisseet huolensa entisen raamismateriaalin toimimattomuudesta. Rakenne on puuttunut aikaisemmin, eikä toiminnallisuus ole korostunut heidän toivomallaan tavalla. Aiheet eivät ole olleet nuorten elämää lähellä eivätkä toteutustavat ole olleet monipuolisia, jolloin nuoret eivät ole olleet motivoituneita aiheiden käsittelyssä. Lisäksi työntekijät ovat kokeneet, ettei Raamattu ole tullut tarpeeksi tutuksi aikaisemman raamismateriaalin myötä. Haasteena nimenomaan Karkkilassa on leirijumalanpalveluksien suunnitteleminen raamiksien aikana.

Yhteistyökumppanimme toiveesta liitämme raamishetkeen leirijumalanpalveluksen suunnittelemisen. Tavoitteenamme on tutustuttaa nuoria mahdollisimman paljon myös jumalanpalveluksien rakenteeseen sekä tarkoitukseen. Rippikoulu suunnitelmassa painotetaan kuinka jumalanpalveluselämän tulisi olla läpi rippikoulun, ja kuinka nuoren tulisi rippikoulussa tutustua ajatukseen hengellisyydestä, rukouksesta ja Jumalasta luontevana osana omaa elämäänsä (Kirkkohallitus, 2017, s. 33). Jokainen seurakunta voi ottaa raamismateriaalin omaan käyttöönsä. Koemme raamismateriaalien moninaisuuden ja päivittämisen tärkeäksi, jotta käsiteltävät aiheet olisivat ajankohtaisia ja valinnan varaa seurakunnille olisi riittävästi. Uskomme, että uuden raamismateriaalin avulla nuoret osaavat jatkossa käyttää Raamattua itsenäisesti, sekä osaavat tulkita sen sisältöä oman kontekstinsa kautta.

6 TOTEUTTAMISYMPÄRISTÖ JA YHTEISTYÖKUMPPANI

Tuotimme opinnäytetyömme Karkkilan seurakunnan rippikoulutyöhön. Karkkilan seurakunta sijaitsee Uudellamaalla ja seurakuntaan kuuluu 5771 jäsentä, joka on 66,4 % koko kunnan asukkaista. Karkkilassa järjestetään vuosittain yhteensä viisi rippikoulua, joista neljä rippikoulua leirimuotoisena ja yksi päivätoteutuksena. Rippikoulun paikallisuunnitelman vuosille 2022–2024 mukaan tulevia rippikouluikäluokan koot ovat seuraaville vuosille hieman alle 100. (Karkkilan seurakunta, i.a.) Karkkilassa isosia on leirimuotoisella toteutuksella rippikoulussa yksi aina kolmesta viiteen rippikoululaista kohden. Tämä mahdollistaa rippikoulussa pienryhmätyöskentelyn, ja pienryhmän muodostumisen tutummaksi ja turvallisemmaksi nuorille viikon aikana. (Johanna Rantala, nuorisotyönohjaaja, henkilökohtainen tiedoksianto 10.9.2021.)

Kohderyhmänämme opinnäytetyössä on luonnollisesti rippikoulunuoret sekä isosina toimivat nuoret, jotka ovat ohjaamassa raamishetkiä materiaalimme pohjalta. Isoskoulutuksessa mukana olleet nuoret saavat mahdollisuuden osallistua ideointiin ja kertomaan kyselyn (Liite 1) kautta, millaiset sisällöt kokevat tärkeiksi. Teemme opinnäytetyötä myös tiiviissä yhteistyössä Karkkilan seurakunnan nuorisotyöntiimin kanssa ja olemme kuulleet heidän toiveitaan materiaalin sisällöstä yhteisessä palaverissa. Kysyimme heiltä entisestä raamismateriaalista ja pyysimme kertomaan mahdollisista haasteista sekä listaamaan konkreettisia toiveita raamismateriaaliin.

Karkkilan rippikoulun paikallisuunnitelma on tehty vuosille 2022–2024. Paikallisuunnitelmassa on otettu käyttöön Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017 ja sen tavoitteet. Suunnitelmassa rippikoululainen on oman oppimisen sekä kasvun aktiivinen toimija. Rippikoulun tulee sisältää toiminnallisuutta, ilmiölähtöistä oppimista sekä kokemuksellisuutta. Nuorten elämänskysymykset sekä kiinnostuksen kohteet toimivat lähtökohtina oppimiseen ja opetukseen. Rippikoululaisille ei pidetä leirillä loppukoetta, vaan joka päivä on jätetty tilaa purkaa päivän aiheita, ajatuksia sekä opittuja asioita yhdessä. Konfirmaatio, kuten myös leirillä

järjestettävät leirijumalanpalvelukset, eli leirijumikset suunnitellaan yhdessä leirin aikana. (Karkkilan seurakunta, i.a.)

7 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI JA MENETELMÄT

Yhteistyökumppaniltamme Karkkilan seurakunnalta toive oli saada raamismateriaali käyttöön kesän 2022 rippikouluihin. Aloitimme opinnäytetyön suunnittelun ja tapaamiset yhteistyökumppanimme Karkkilan seurakunnan kanssa syksyllä 2021. Tällöin selvitimme yhdessä tarkempia aikataulutoiveita sekä sisällöllisiä raameja ja toiveita. Materiaalia on testattu, esitetty ja paranneltu pitkin prosessia ennen vuoden 2022 kesää. Ajoitimme opinnäytetyön suunnitelman tekemisen syksyille 2021 ja käsikirjoituksen olemme aloittaneet keväällä 2022. Materiaali pääsi käyttöön aikataulussa ja saimme siitä palautetta rippikoulujen jälkeen.

Raamismateriaalin opetuksessa noudatamme ajankohtaista Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelmaa 2017 sekä yhteistyöseurakunnan toiveita. Tämä tarkoittaa tiettyjen kokonaisuuksien läpikäyntiä, joihin lukeutuu esimerkiksi Raamatun lukemisen oppiminen sekä kirkkovuoden tunteminen. Samalla myös nuorten tietämys jumalanpalveluselämästä karttuu. Suunnitelmassa on huomioitu vahvasti nuorilähtöisyys sekä nuorten osallistaminen ja se painottaa myös keskittymistä nuorten yksilöllisyyteen sekä kokonaisvaltaiseen kasvuun. Rippikoulusuunnitelma korostaa, että vaikka nuoret ovat rippikoulun subjekteja, tulee heidän osallisuuttaan vahvistaa aktiivisesti kaikin toimin, koska tämä korostaa myös yhteisöllisyyden tunnetta nuorten ja työntekijöiden kesken. Osallisuutta tulee vahvistaa koko rippikoulun ajan, suunnittelusta toteutuksen. (Kirkkohallitus, 2017, s. 7.)

Rippikoululaisten ja isosten osallistaminen on alkanut jo raamismateriaalin aiheiden suunnittelusta (Liite 1). Nuorten osallistaminen on meille tärkeää ja esimerkiksi alun kysely (Liite 1) on yksi tärkeimmistä osista nuorten osallistamisessa koskien materiaalin suunnittelua. Keräsimme lisäksi nuorilta palautetta sekä

ajatuksia monessa eri prosessin vaiheessa, kuten isoskoulutuksessa ja isoskoulutusleirillä. Näissä tilaisuuksissa kerroimme materiaalistamme ja opastimme isosia käyttämään materiaalia. He pääsivät kokeilemaan materiaalin toimivuutta ennen kesän rippikouluja ja samalla opettelemaan toistensa kanssa materiaalin toteuttamista tutussa ympäristössä.

7.1 Prosessin suunnittelu ja alkukartoitus

Prosessia kehittämistoiminnassa voidaan tarkastella tutkimuksellisesta ja kehittämistoiminnallisesta näkökulmasta. Ne eroavat toisistaan jo tutkimusasettelun lähtökohdissa. Tällöin tutkimuspainotteinen kehittävä tutkimus painottuu enemmän tutkimukseen ja tiedontuotantoon. Tutkimuksellinen kehittäminen ohjautuu aidon ympäristön mukaan ja tutkimusasetelmaa ja kehittämistoimia hyödynnetään tiedon tuotannossa. Prosessia voidaan auttaa hahmottamaan tehtävien tarkastelussa erilaisten mallien kautta. Pääsääntöisesti kaikkiin kehittämisprosesseihin kuuluu perustelu, organisointi, toteutus ja arviointi sekä tuloksen levittäminen. Mallien hyödyntäminen määräytyy projektin luonteen, tavoitteiden, tarpeiden, keston ja jatkuvuuden perusteella. Näistä yksinkertaisin on lineaarinen malli, jossa toimintaa ohjaa tavoite, joka perustuu ideaan, tarpeeseen tai ulkopuoliseen pakotteeseen. Projektin määrittämä tavoite ohjaa suunnittelua ja toteutusta, koska jo organisoidessa tiedossa on haluttu tavoite. Tavoitteen asettamisesta ja hyvästä suunnittelusta huolimatta on normaalia, että projektisuunnitelmaa ja toteutusta muutetaan ja täsmennetään projektin aikana. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 21–67.) Materiaalimme painottuu tutkimukselliseen kehittämistoimintaan ja ohjautuu lineaarisen kehittämisprosessin mallin mukaisesti. Meitä ovat ohjanneet toimintaympäristön asettamat käytännön ongelmat raamismateriaalin ja leirijumalanpalveluksen suunnittelun yhdistämisessä. Olemme näiden havaittujen ongelmien kautta lähteneet kehittämään materiaalia, jossa olemme hyödyntäneet tiedonhakemiseen materiaalin kokoamisen aikana esiin nousseita kysymyksiä.

Ennen materiaalin luomista teimme kyselyn (Liite 1) Karkkilan seurakunnan tuleville rippikoululaisille sekä tämän vuoden isoskoulutettaville. Kyselyllä (Liite 1) halusimme osallistaa nuoria sekä kartoittaa heitä kiinnostavat aiheet ja

toteutustavat, jotta raamismateriaali vastaa ajankohtaisia ja heidän tarpeitaan vastaavia aiheita sekä olisi mielekäs käydä lävitse. Kyselyn (Liite 1) vastausmahdollisuudet perustuvat Suuri ihme - Rippikoulusuunnitelman aiheisiin ja aihepiireihin, joita rippikoulussa noudatetaan valtakunnallisesti. Kyselyä luodessa huomioimme nuorten osallistamisen positiiviset vaikutukset, esimerkiksi nuoren yhteisöön kuulumisen tunteen vahvistamisen. Nuorten on myös helpompaa reflektoida oppimaansa, mitä lähempänä opetettava asia on hänen omaa elämäänsä ja elämänvaihettaan. (Pruuki, 2010, s. 57.)

Kysely (Liite 1) lähetettiin nuorille seurakunnan työntekijöiden kautta. Pyysimme seurakunnan yhteyshenkilöämme välittämään kyselyn linkin rippikoululaisille ja isosille. Varsinaisen raamismateriaalin tekeminen ajoittui syksylle 2021 ja alkukeväälle 2022 nuorten kyselyvastauksien (Liite 1) sekä seurakunnan työntekijöiden toiveiden pohjalta. Alun kyselyyn (Liite 1) vastasi kaksitoista (12) nuorta, jotka ovat kesän rippikoululaisia tai isosia. Rippikoulusuunnitelman pohjalta otetuista aiheista ystävyys ja ihmissuhteet nousivat yhdentoista (11) vastaajan mielestä sellaisiksi, mitä he haluavat raamiksissa käytävän. Seuraavaksi toivotuin aihe oli oma identiteetti, jonka oli vastannut seitsemän (7) vastaajaa, kuusi (6) vastaajaa valitsi muiden auttamisen ja kummina toimimisen, viisi (5) vastaajaa arvot, elämänvalinnat ja mitä Raamattu sanoo päihteistä. Neljä (4) vastaajaa toivoi seksuaalisuuden ja sukupuolen, ja mihin minä uskon käsittelemistä. Loppuihin valintavaihtoehtoihin saimme kolmesta (3) nollaan (0) vastausta.

Kysyttäessä avoimena kysymyksenä toiveita raamiksissa käsiteltäviin aiheisiin, nuorten vastaukset painottuivat elämän ihmissuhteisiin, tulevaisuuden ajattelemiseen, mielenterveyteen ja siihen kuinka voisi oppia itsestään lisää. Avoimissa vastauksissa nuoret kokivat itselleen tärkeäksi tässä elämänvaiheessa ihmissuhteet, ystävät ja perheen, tasa-arvon ja toisten kunnioittamisen, luonnon moninaisuuden, eläimet ja mahdollisuuden vaikuttaa omaan elämään. Yhdistimme monivalintakysymysten ja avoimien kysymysten vastauksia, joiden perusteella päädyimme valitsemaan materiaalin aiheet (Liite 4). Jätimme päihteitä, seksuaalisuutta ja sukupuolta koskevat aiheet materiaalin ulkopuolelle, koska mielestämme näiden aiheiden käsittelyn aikana olisi tärkeä olla mukana turvallinen aikuinen, jotta kenellekään ei tule turvaton olo aiheita käsitellessä.

Kyselyn tulosten pohjalta nuoret toivoivat raamismateriaaliin toteutustapoihin eniten lukemista. Kuusi (6) vastaajaa koki lukemisen itselleen mielekkääksi, viisi (5) vastaajaa kirjoittamisen ja luovat menetelmät, kuten maalaamisen sekä piirtämisen, neljä (4) vastaajaa TikTok:ien tekemisen. Avoimista vastauksista voimme päätellä, että osalle nuorille kaikki toteutustavat käyvät, osa toivoi painotusta kirjoittamiseen, jotta oppii itse parhaiten. Osa vastasi lukemisen ja kirjoittamisen, koska he tykkäävät tehdä sitä vapaa-ajalla, mutta kokivat mielekkääksi myös luovat menetelmät.

7.2 Materiaalin luominen

Sorensonin mukaan leirielämän viisi peruspiirrettä ovat yhdessä tekeminen, usko tekemisen keskiössä, turvallinen ympäristö, osallisena oleminen ja irtaantuminen arjesta (Porkka & Valtonen, 2020, s. 64). Olemme huomioineet näistä viidestä peruspiirteestä neljää ensimmäistä tehdessämme materiaalia. Yhdessä tekeminen ja osallisena oleminen vahvistuu raamisten aikana, sillä nuoret pääsevät toimimaan aktiivisesti toistensa kanssa. Turvallisuutta olemme myös huomioineet läpi prosessin. Irtantuminen arjesta oli haastava kohta edistää materiaalissa, sillä nuoret toivoivat alkukyselyssä nimenomaan aiheita, jotka koskevat heidän arkista elämäänsä. Arjesta irtaantuminen tapahtuu kuitenkin leiriympäristössä luonnollisesti, ja on siis aktiivisesti läsnä kaikessa rippileirin toiminnassa. Usko on myös kaiken tekemisen keskiössä raamishetkien aikana, koska Jumalasta ja Raamatusta puhuminen on nimenomaan raamishetken ydinajatus. Samoin jumalanpalvelusten kehittäminen tukee nuorten uskonelämää.

Hengellisyys on suuri osa rippikoulua ja halusimme tukea nimenomaan tätä raamattumateriaalimme luomisessa. Tätä tukee vahvasti yhteinen keskustelu Raamatusta, Jumalasta ja Jeesuksesta rippikoulun aikana. Myös yhteisen Jumalanpalveluksien suunnittelu ja toteuttaminen tukee hengellisyyttä. Rippikoulun tavoitteita on nimenomaan nuorten tutustuttaminen omaan hengellisyyteensä ja Jumalaan. (Kirkkohallitus, 2017, s. 34–35.) Tätä raamismateriaali pyrkii opettamaan nuorille. Raamismateriaali on nuoria varten, auttamassa heitä löytämään

omia tapojaan toteuttaa omaa hengellisyyttään, ja olla yhteydessä Jumalaan omin keinoin.

Osa raamismateriaalista on jumalanpalveluksen suunnittelua, johon jokainen ryhmä osallistuu omalta osaltaan. Jumalanpalveluksen suunnittelu osana raamismateriaalia on seurakunnan toive ja toteutimme sen jakamalla ryhmät tehtävien perusteella. Jumalanpalveluksia toteutetaan leirillä päivittäin. Ensimmäinen raamismateriaali kuitenkin käydään läpi jo rippikoulun ennakkotapaamisessa, jolloin jumalanpalvelusta ei suunnitella tai toteuteta. Rippikoulun intensiivijakson aikana ryhmien vastuualueet jumalanpalveluksen suunnittelussa kiertävät niin, että kaikki ryhmät saavat toteuttaa jokaista vastuuta ainakin kerran leirillä. Samalla kun nuoret oppivat raamatunlukua ja saavat mahdollisuuden keskustella vertaisensa kanssa ajankohtaisista aiheista, oppivat he myös kirkkovuoden kulkua jumalanpalveluksia suunnitellessa.

Vastuualueet ovat musiikkiryhmä, liturgiryhmä, saarnaryhmä, esirukousryhmä sekä suntioryhmä. Musiikkiryhmän tehtävänä on valita päivän aiheeseen sopivat kolme virttä tai veisua. Liturgiryhmä kertoo päivän aiheen, lukee raamatunkohdan sekä johdattaa uskontunnustukseen, Isä meidän -rukoukseen ja synnintunnustukseen. Saarnaryhmä valmistelee pienen puheen, taideteoksen tai näytelmän vastaten päivän aiheeseen ja pyhään. Saarnaryhmä saa myös päivittäin apukysymyksiä, joiden avulla saarnan luominen helpottuu. Esirukousryhmä valmistelee rukouksen, jossa rukoillaan yhteisten asioiden puolesta. Suntioryhmän tehtävänä on valmistella jumalanpalvelustila sekä luoda alttaritaulu päivän aiheesta. Alttaritaulu voidaan maalata, piirtää tai taiteilla muuten kuvastamaan päivän pyhää. Näille ryhmille loimme mahdollisimman tarkat ja selkeät ohjeet oman vastuualueensa toteuttamiseen (Liite 4).

Raamismateriaali kulkee kirkkovuoden mukaan, alkaen adventista, kulkien joulun ja pääsiäisen ajan tapahtumien läpi aina helluntaihin. Materiaalin jokaisen päivän ohjeissa on värikoodi reunoilla olevissa kukissa. Nämä värit edustavat aina kyseisen päivän pyhän liturgista väriä. Leirijumalanpalveluksien suunnittelemisen läpi rippikoulun osallistaen nuoria toteutukseen tukee Suuri ihme –rippikoulu-suunnitelma 2017 tavoitteita. Lisäksi tämä antaa hyvät lähtökohdat konfirmaation

suunnitteluun niin, että nuoret ovat mukana suunnittelussa. (Kirkkohallitus, 2017, s. 16, s. 33–34.)

Turvallisen tilan halusimme huomioida luomalla ohjeet materiaalin alkuun siitä, kuinka toiset tulee huomioida ja kuinka toisia tulee kunnioittaa aina raamishetkien aikana. Materiaalin alussa kohdassa Mikä raamis on (Liite 4) kuvaamme mitä raamishetket pitävät sisällään. Samalla kerromme, kuinka tärkeää raamishetkissä on toisten kunnioitus ja yhteinen ymmärrys siitä, että jokaisen ajatukset sekä mielipiteet ovat yhdenvertaisia. Saman otsikon alla ohjeistetaan myös, kuinka raamishetki on kohtaamista avoimesti ja siellä käydyt keskustelut sekä käsitellyt asiat jäävät raamisryhmän väliseksi, eikä niitä ole tarvetta kertoa ryhmän ulkopuolisille.

Nuorille on tärkeää, että he saavat oppia heille tärkeistä ja merkityksellisistä asioista yhdessä. Oppiminen tapahtuu parhaiten, kun nuori saa oppia ryhmän kanssa yhdessä. Samalla isokset ovat suuressa osassa oppimista, nuoret saattavat katsoa heitä esimerkkeinä, ja ottaa heidän pohdinnastaan esimerkkiä, ja oppia samalla uutta. Samalla myös isokset voivat saada uusia näkökulmia oppimaansa ja pohtimaansa rippikoululaisten nuorten kautta. (Kirkkohallitus 2017, s. 26.) Erilaiset oppijat huomioimme monipuolisilla työtavoilla. Hyödynsimme lukemista, kirjoittamista, luovia menetelmiä sekä valokuvaamista menetelminä, jotta jokainen eri lailla oppiva nuori saisi mahdollisuuden tutustua Raamattuun ja sen sanomaan omalla oppimisen kyvyllään.

Avoimen vuorovaikutuksen koimme hyvin tärkeäksi ja halusimme korostaa sitä keskustelukysymyksillä raamismateriaalissa. Koska oppiminen on yhteinen kokemus rippikoulussa, on olennaista, että se tapahtuu dialogisesti ja avoimella vuorovaikutuksella oppimisen tehostamisen mahdollistamiseksi (Kirkkohallitus, 2017, s. 24). Kun raamishetket käydään läpi pienryhmissä, tulevat kaikki ryhmän osapuolet useammin ja paremmin kohdatuiksi. Dialogisuus ryhmän kesken lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta (Kirkkohallitus, 2017, s. 25). Isokset ovat koulutettuja seurakunnan puolelta ohjaamaan erilaisia ryhmiä, tietämään perusasioita ryhmädynamiikasta ja ryhmän vaiheista. Tavoitteena on, että jokainen nuori kohtaa

toisensa raamishetken aikana, pystyy jakamaan kokemuksiaan, tunteitaan ja ajatuksiaan vertaistensa kanssa.

Alkukyselyn pohjalta varsinaiseen materiaaliin valikoitui aiheiksi odottaminen ja tulevaisuus, ihmissuhteet, oikea ja väärä, arvot ja elämänvalinnat, auttaminen, sekä oman uskon pohtiminen. Nämä aiheet linkitimme kirkkovuoden pyhiin. Valitsimme raamatunkohdat kirkkovuoden mukaan sekä aiheeseen sopiviksi. Toiminnalliset osuudet valikoituivat myös kyselystä. Nuoret pääsivät askartelemaan, pohtimaan ihmissuhteiden palikoilla tärkeitä asioita, kirjoittamaan sekä valokuvaamaan. Toiminnallisten osuuksien avulla nuoret pääsivät syventämään ajatteluaan päivän aiheesta ja raamatunkohdasta. Joihinkin päiviin valitsimme kirkkovuosikalenterin mukaisia kohtia, mutta joihinkin aiheisiin koimme ne haastaviksi tai päivän aiheeseen sopimattomiksi. Tämän vuoksi päädyimme valitsemaan erilaisia kohtia eri päivien kohdalle.

Materiaalin koostamisessa olemme hyödyntäneet ja ottaneet mallia parisuhteiden palikoista (Suomen ev.lut. kirkko. i.a.-b). Parisuhteen palikoita hyödyntämällä loimme ihmissuhteiden palikat -tehtävän. Raamismateriaalissa olemme myös hyödyntäneet materiaalia aarrekartta -työvälineenä (Harju, 2000). Rukouksettä olemme itse hyödyntäneet aikaisemmin omissa seurakunnissamme. Muut toiminnalliset osuudet raamismateriaaliin olemme kehittäneet itse.

7.3 Palautteen kerääminen ja materiaali käytössä

Helmikuussa 2022 menimme käymään Karkkilan seurakunnan isoskoulutuskerassa materiaalimme kanssa. Isoskoulutettavat ja työntekijät pääsivät kokeilemaan konkreettisesti raamismateriaalia, sen toimivuutta, selkeyttä sekä mielekkyyttä. Isoskoulutuksessa keräsimme palautetta nuorilta ja työntekijöiltä. Palautteen antamiseen annoimme vaihtoehtoisiksi vastata Padlet:in interaktiiviselle palauteseinälle (Liite 2) tai kirjoittaa post-it lapuille omia ajatuksia koko raamismateriaalista: mikä materiaalissa oli hyvää ja mikä oli huonoa, mitä pitäisi kehittää ja mikä oli hyvä sellaisenaan. Padlet:iin olimme erotelleet jokaisen sen aikaisen aiheen erikseen, ja niistä oli mahdollisuus antaa palautetta aiheittain. Saimme

kaiken palautteen Padlet:in kautta. Palaute kertoi, että materiaali oli isoskoulutettaville mieluinen ja ohjeistukset olivat ymmärrettävät. Saimme myöskin nuorilta ja työntekijöiltä tärkeää palautetta materiaalia koskien, esimerkiksi kysymysten muotoiluun liittyen, sekä kehitysehdotuksia. Testauksen ja palautteen keruun jälkeen teimme tarvittavia muutoksia. Nuoret ja työntekijät kokivat osan raamismateriaalin kysymyksistä epäselviksi, joten muokkasimme ne selkeämpään muotoon. Lisäksi teimme leirijumalanpalveluksen ohjeisiin tarkennuksia ja korjasimme kirjoitusvirheitä. Muutoksien myötä selkeys, ymmärrettävyys sekä visuaalinen ilme paranivat.

Karkkilan seurakunta järjesti hiihtoloman 2022 aikana ensimmäisen rippikoulun, jossa seurakunta halusi jo ottaa käyttöön viimeistelemättömän raamismateriaalin. Rippikoulu oli päivämuotoinen, jossa nuorille pystyttiin tarjoamaan enemmän tukea ja henkilökohtaista ohjausta oppimisen tukena. Päivämuotoisessa rippikoulussa nuoren tilanne, esimerkiksi oppimisvaikeuksien tai sosiaalisten vaikeuksien kanssa pystyttiin huomioimaan paremmin. Hiihtoloman leiri oli osittain myös erilainen kuin kesän leirit, siellä raamishetkiä vetivät isosten sijasta työntekijät. Rippikouluun osallistui myös nuoria, joilla ei ollut oppimisvaikeuksia. Täten saimme laajan kuvan siitä, miten materiaali toimi erilaisten nuorten kohdalla ja nuorten omassa käytössä. Saimme palautteen materiaalista tämän rippileirin jälkeen työntekijöiltä sähköpostitse. Työntekijät olivat huomanneet käytössä haastetta, jonka pohjalta he laittoivat meille kehitysehdotuksia materiaaliin. Saimme palautetta, jossa tietyt materiaalin kohdat olivat hankalia ymmärtää ja jotkin ohjeet kaipasivat lisäselvennystä, kuten satunnaiset kysymykset ja rukouskäsi. Esimerkiksi rukouskädessä hankalaksi koettiin tekstien asettelu, koska kaikki tekstit olivat alun perin mustavalkoisia ja rukousaihetta ei ollut selkää yhdistää kyseessä olevaan sormeen. Paransimme materiaalin selkeyttä ja ohjeiden ymmärrettävyyttä palautteen pohjalta, jotta jokainen sitä lukeva pystyy toteuttamaan raamiksen ohjeiden mukaan. Esimerkiksi lisäsimme värikoodit rukouskäteen, jolloin sormet ja rukousaihe on selkeämpi yhdistää toisiinsa. Tavoitteenamme on luoda materiaali, jonka äärellä mahdollisimman moni nuori pystyy osallistumaan toimintaan. Tämä palaute oli meille arvokasta materiaalin kehittämisen kannalta.

Toukokuussa 2022 olimme mukana isoskoulutusleirillä, jossa kävimme palautteiden pohjalta parannellun ja valmiin raamismateriaalin läpi niin isosten kuin työntekijöiden kanssa. Tarkoituksemme isoskoulutusleirillä oli käydä materiaali huolellisesti lävitse, mikäli nuorilla tai työntekijöillä tulisi jotain kysyttävää materiaalista. Halusimme varmistaa, että materiaali on työntekijöiden ja isostenkin mielestä hyvä ja valmis kesän rippikouluihin. Suoritimme isoskoulutettavien nuorten kanssa työskentelyn, jossa kävimme läpi suullisesti koko materiaalin aiheineen ja avasimme materiaalia, niin turvallisen työskentelyn kuin käytännön ohjeiden osalta. Nuoret pääsivät myös käyttämään materiaalia ja ohjaamaan pienryhmissä toisilleen raamistyöskentelyä. Tavoitteena työskentelyssä oli, että isosilla on varma olo kesän rippileireillä raamishetken ohjaamisessa. Samalla työntekijät antoivat viimeisiä arvioita materiaalista ennen kesän rippikouluja.

Kesällä 2022 Karkkilan seurakunnassa toteutettiin neljä rippikoululeiriä ja jokaiseen osallistui noin 20 rippikoululaista. Jokaisella leirillä oli neljä isosta, ja jokaiseen isosten vetämään pienryhmään kuului neljästä viiteen rippikoululaista. Työntekijöinä leireillä oli pappi, nuorisotyönohjaaja sekä teologiksi opiskeleva kesätyöntekijä. Materiaali oli käytössä jokaisella leirillä päivittäin ja materiaalin ohjeiden mukaan suunniteltiin joka päivä ryhmittäin leirijumalanpalvelus raamishetken yhteydessä. Isokset oli koulutettu materiaalin käyttöön meidän toimestamme isoskoulutusillassa sekä isoskoulutusleirillä, jolloin materiaali oli tuttu heille jo kesän leirin alkaessa. Leireillä työntekijät kävivät materiaalin vielä lävitse isosten kanssa päivittäin, jotta isosille oli selkeää mitä sen päivän raamiksessa tapahtuu.

7.4 Loppupalaute materiaalista kesän leirien jälkeen

Rippikouluksen 2022 jälkeen keräsimme palautetta raamismateriaalista — sen toimivuudesta ja mielekkyydestä — kyselyn avulla (Liite 3) niin työntekijöiltä, isosilta kuin leiriläisiltäkin. Kyselyn linkki välitettiin seurakunnan työntekijöiden kautta rippikoulunuorille ja isosille WhatsApp ryhmiin sekä Karkkilan seurakunnan nuorten Instagramiin. Linkki välitettiin myös muille kesän rippikoulutyöntekijöille eli nuorisotyönohjaajille, papeille sekä kesäteologeille.

Palautteen pohjalta arvioimme omaa työskentelyämme ja havainnoimme onnistumisia sekä kehityskohtia. Kysely oli jaettu kahdelle eri kohderyhmälle, leirin työntekijöille ja isosille yhteiset kysymykset sekä rippikoululaisille omat kysymykset. Palautekyselyn täytti yhteensä 27 henkilöä, joista neljä (4) oli työntekijöitä, yksitoista (11) isosta ja kaksitoista (12) rippikoululaista.

Rippikoululaisille suunnatuilla monivalintakysymyksillä (Liite 3) halusimme selvittää, mitkä aiheet ja toteutustavat he kokivat mieluisiksi ja mitkä epämieluisiksi. Koimme tärkeäksi, että rippikoululaisilta kysytään sekä mieluisat että epämieluisat asiat. Tällä kysymysasettelulla pyrimme madaltamaan kriittisen palautteen antamiseen liittyvää kynnystä. Näin saamme todennäköisemmin oikean tiedon siitä, mitä ajatuksia materiaali herätti. Rippikoululaisten vastauksien perusteella voimme todeta, että kuudelle (6) vastaajista mieluisia aiheita ovat olleet ihmissuhteet ja ihmissuhteiden palikoiden tekeminen, arvot ja elämänvalinnat, ja ympäristökuvauksen toteuttaminen. Seuraavaksi suurimman kannatuksen olivat saaneet odottaminen ja tulevaisuus, aarrekattojen tekeminen, mihin minä uskon, leiri-TikTokin ja kuvakollaasin tekeminen, jotka olivat olleet viiden (5) vastaajan mielestä mieluisia. Auttaminen ja korttien askarteleminen vanhuksille tai omille läheisilleen oli ollut neljän (4) vastaajan mielestä mieluisa. Oikea ja väärä, omista murheista ja huolista kirjoittaminen oli kolmen vastaajan mielestä mieluisa.

Kyselyllä halusimme selvittää mieluisien aiheiden ja toteutustapojen lisäksi rippikoululaisille epämiellyttävät raamisaiheet ja toteutukset. Epämieluisiksi aiheiksi rippikoululaisista neljä (4) oli vastannut mihin minä uskon, leiri-TikTokin tai kuvakollaasin tekemisen, kolme (3) odottamisen ja tulevaisuuden, aarekartan tekemisen, kaksi (2) vastaajaa arvot ja elämänvalinnat, ympäristökuvauksen sekä yksi (1) rippikoululainen oikean ja väärän, omista huolista ja murheista kirjoittamisen. Vastaajista kukaan ei ollut kokenut ihmissuhteita ja ihmissuhteiden palikoiden tekemistä tai auttamista ja korttien askartelua epämieluisaksi. Palautteen perusteella voimme todeta, että nämä kaksi aihetta olivat raamismateriaalista onnistuneimmat.

Rippikoululaisista kymmenen (10) nuorta oli kokeneet juttelun ja yhdessä pohtimisen mielekkääksi, puolet vastaajista askartelun, viisi (5) valokuvauksen, kolme

(3) TikTok:in ja kaksi (2) kirjoittamisen. Osa rippikoululaisista tunsi nämä toteutustavat myös epämiellyttäväiksi. Vastaajista viisi (5) koki kirjoittamisen, neljä (4) TikTok:in, kaksi (2) valokuvaamisen, askartelun sekä yhdessä juttelun ja pohtimisen koki yksi (1) vastaaja epämiellyttäväiksi.

Tarkastellessa yksittäisiä vastauksia huomasimme, että osa vastaajista oli kokenut kaikki aiheet ja toteutustavat mielekkäiksi. Palautetta analysoidessa voimme huomata, että moni aihe ja toteutustapa on koettu enemmän mielekkääksi kuin epämieluisaksi. Saamamme vastaukset ovat linjassa alkukartoituksen (Liite 1) vastausten kanssa. Esimerkiksi alkukartoituksessa enemmistö nuorista oli maininnut itselleen tärkeiksi ystävät, perheet, tasa-arvon ja luonnon. Samat aiheet heijastuivat palautelomakkeessa mielekkääksi koetuiksi aiheiksi. Avointen vastausten perusteella voimme todeta, että rippikoululaiset olivat yleisesti pitäneet raamiksista. Palautteessa oli kuitenkin muutama maininta siitä, että usein aika loppui kesken.

Työntekijöille ja isosille suunnatuissa kysymyksissä kysyimme laajemmin palautetta itse raamismateriaalista ja sen ohjeista. Halusimme selvittää niiden mielekkyyttä, tarpeellisuutta ja toimivuutta. Kysymyksiin vastattiin asteikolla 1–4 (ei ollut hyvä–hyvä). Rippikoululaisille sekä työntekijöille ja isosille oli molemmilla kyselyn lopussa mahdollisuus antaa avoimesti palautetta koko materiaalista. Koimme arvoasteikkokysymyksiä olevan matalalla kynnyksellä vastattavia, jonka vuoksi käytössämme oli vain vähän avoimia kysymyksiä. Halusimme kuitenkin mahdollistaa myös avoimen palautteen antamisen, jotta esiin voi nostaa aiheita, ajatuksia ja mielipiteitä mitä kyselyyn vastatessa ei muuten tulisi ilmi. Mihinään kysymykseen ei ollut pakko vastata, joten emme ole saaneet jokaiseen kysymykseen kaikilta vastauksia. Kyselyiden tulokset olemme jakaneet hyvä- ja ihan ok- vastaukset positiivisiin, ei hyvä, ei huono- vastaukset otamme vastaan neutraaleina ja huono- vastaukset negatiivisena ja kehittämisen tarpeessa olevana palautteena.

Rukouskäsi-kohdan koki neljä (4) vastaajaa tarpeettomaksi ja toimimattomaksi, neljä (4) vastaajista ei kokenut tätä hyväksi eikä huonoksi. Seitsemän vastaajan mielestä rukouskäsi oli taas tarpeellinen ja toimiva. Mielekkääksi rukouskäden

koki yhdeksän (9) vastaajaa, kolme (3) ei kokenut sitä hyväksi eikä huonoksi, kolme (3) koki sen huonoksi. Vastausten perusteella huomasimme, että rukouskäsi oli monen mielestä vähiten toimiva, tarpeellinen ja mielekäs. Avointen vastauksien perusteella saimme lisätietoa rukouskäden toimimattomuuden syistä. Rukouskättä ei koettu tarpeelliseksi tai helppokäyttöiseksi. Avoimissa vastauksissa mainittiin, että itse materiaalissa oli valmiiksi hyvät ohjeet ja apukysymykset, joiden kautta tuli monipuolisia rukouksia. Vastauksissa mainittiin, että tämä saattoi vaikuttaa myös siihen, että rukouskättä unohdettiin käyttää.

Mikä on raamis -ohje kohtaan kaikki viisitoista (15) vastaajaa pitivät toimivuutta hyvänä, ohjeiden mielekkyyttä ja tarpeellisuutta neljätoista (14) vastaajaa piti hyvänä ja yksi (1) ei hyvänä, ei huonona. Raamoksen rakenne –ohje oli mielekkyyden ja toimivuuden kannalta neljätoista (14) vastaajan mielestä hyvä ja kahden (2) vastaajan mielestä ei hyvä, ei huono. Ohjeiden tarpeellisuuden kaksitoista (12) koki hyvänä ja kaksi (2) koki ei hyvänä, ei huonona.

Ohjeet jumisryhmiin- kohtaa pidettiin mielekkyyden kannalta neljätoista (14) vastaajan mielestä hyvänä, yksi (1) piti kohtaa ei hyvänä, ei huonona. Tarpeellisuuden koki kolmetoista (13) vastaajaa hyvänä, kaksi (2) ei hyvänä ei huonona. Toimivuuden koki hyväksi kolmetoista (13) vastaajaa, yksi (1) ei hyvänä, ei huonona ja yksi (1) ei pitänyt kohtaa toimivana.

Leirijumoksen rakenne- kohdan toimivaksi koki kolmetoista (13) vastaajaa, yksi (1) ei huonoksi ei hyväksi. Tarpeelliseksi sen koki kolmetoista (13) vastaajaa, yksi (1) ei hyväksi ei huonoksi ja yksi (1) vastaajista ei kokenut rakennetta tarpeelliseksi. Mielekkääksi tämän koki kaksitoista (12) vastaajaa, yksi (1) ei hyväksi ei huonoksi. Avoimista vastauksista huomasimme, että leirijumalanpalveluksen rakenteeseen olisi kaivattu vielä vähän enemmän auki kirjoitettuja kaavoja. Esimerkiksi maininta siitä, koska nousta seisomaan.

Avoimessa vastauksessa oli myös maininta, että Pyhän oikeaa Raamatun tekstiä olisi kaivattu Helluntaissa ja Adventissa sekä kaikista Raamatun teksteistä olisi haluttu lisää tarkentavia kysymyksiä. Kokonaispalaute raamismateriaalista isosilta ja työntekijöiltä oli kuitenkin hyvä. Avoimissa vastauksissa korostui

materiaalin selkeys, kätevyys ja helppokäyttöisyys. Raamismateriaalissa nähtiin paljon potentiaalia, eikä kaipuuta vanhaan materiaaliin ollut.

8 POHDINTA

Loimme Karkkilan seurakunnalle rippikoulutyöhön uuden raamismateriaalin, joka yhdisti leirijumalanpalveluksien suunnittelemisen sekä raamattutyöskentelyn isosryhmissä. Materiaali luotiin nuorisolähtöisesti, seurakunnan ja nuorien toiveita kuunnellen korvaamaan edellinen raamismateriaali, joka ei ollut seurakunnan työntekijöiden mukaan toimiva ja nuorille mielekäs.

Rippikouluikäisiin ja isostoiminnan piirissä mukana olevien ikäluokkiin olemme saaneet tutustua monessa eri ympäristössä ennen Matka kohteeseen Raamattu-raamismateriaalin työstöön lähtemistä. Kuitenkaan Karkkilan seurakunnan kohderyhmä ei ollut meille ennestään tuttu, jolloin saimme lähteä puhtaalta pöydältä työstämään materiaalia kyseiselle kohderyhmälle sopivaksi. Tavoittemme nuorisolähtöisyydestä materiaalia luodessa täyttyi hyvin. Saimme kuultua nuorten mielipiteitä koko prosessin ajan, sekä osallistettua heitä materiaalin suunnittelussa. Mikäli prosessin kyselyihin olisi vastannut suurempi otanta, olisimme saaneet laajempaa tietoa koko ikäryhmän toiveista ja materiaalin käyttökokemuksesta.

8.1 Prosessin pohdinta

Tavoitteisiin peilaten kehittämistyö onnistui suurilta osin. Osallistimme nuoria useassa vaiheessa prosessia ja pidimme heidän toiveitaan ensisijaisen tärkeinä. Palautteen mukaan materiaali oli pääosin mielekäs, ja noudatti turvallista tilaa. Materiaalista tuli väliarvioinnin ansiosta kesää varten selkeä ja toimiva kokonaisuus, joka toimii Karkkilan seurakunnan rippikoulukäytössä hyvin. Siinä on ne

elementit, joita materiaaliin toivottiin, ja se on isosille helppokäyttöinen. Toiminnallisuus toteutuu jokaisena päivänä eri tavoin, jotta erilaisten oppijoiden tarpeet ovat huomioituna. Toiminnallisuuden vaihtelevuus ja toiminnan monipuolisuus lisää nuorten intoa toimia ryhmänä. Toimintaohjeiden selkeys auttaa myös isosia erilaisina oppijoina sisäistämään opetettavaa asiaa.

Teoriaan nähden opinnäytetyömme tuki nuorten keskinäistä vuorovaikutusta ja loi kuvaa vuorovaikutuksen merkityksestä nuorten oppimiseen ja oman hengellisyiden pohtimiseen. Materiaali mahdollisti kristinuskon keskeisten oppien sisäistämistä toiminnallisilla keinoin. Teoriapohjamme loi kuvaa toiminnallisuuden ja osallisuuden tärkeydestä erilaisten oppijoiden tukemisessa, ja tämä käsitys vahvistui opinnäytetyömme myötä. Edellinen raamiskirjallisuus oli lähinnä raamatunopiskelua itsessään, mutta materiaalimme toi sen lisäksi jumalanpalveluselämän osaksi raamatuntutkimista. Se yhdisti hengellisyiden, maailman sekä kirkovuoden opetuksen kokonaisuudeksi. Tämä oli tutustumaamme kirjallisuuteen eriävää, ja uskomme materiaalin siksi tuovan uudenlaisen lähestymistavan raamishetkeen.

Huomasimme toteutuksen aikana, kuinka materiaalin testaaminen käytännössä tuottaa uusia kysymyksiä, joita suunnitelmaa laatiessa emme osanneet ottaa huomioon. Materiaalin täydennys ja korjaus lähti liikkeelle kevään isoskoulutuskerrassa. Täydentäessämme materiaalia pystyimme perustella huomaamiemme puutoksia ja korjaamaan materiaalia käytännön kokemamme kautta, joka myös ohjasi aktiivisesti teorian huomioimisessa ja materiaalin laatimisessa. Tehokkaan tiedon ja kehittämisen takaamiseksi on hyvä perehdyttää itseään koko ajan aiheen ympärillä nouseviin kokemuksiin ja aiheisiin.

Toteuttaisimme alkukartoituksen ja rippikoululaisten palautekyselyn eri tavalla. Aikataulullisesti meidän olisi pitänyt laittaa kysely (Liite 1) aikaisemmin nuorille, jotta olisimme voineet saada enemmän palautetta. Jälkikäteen ajateltuna meidän olisi ollut hyvä pyytää työntekijöitä muistuttamaan nuoria vastaamaan kyselyyn. Alkukartoituksessa oli paljon avoimia vaihtoehtoja ja yksi pitkä monivalintakysymys. Pitäisimme osan avoimista kysymyksistä ja muotoilisimme niihin kysymykset selkeämmiksi. Välttäisimme myös turhaa toistoa, mitä kyselyssä oli

huomattavissa ja loisimme monipuolisempia kysymyksiä. Monivalintakysymyksen vastausvaihtoehdot olisi pitänyt tiivistää, kirjoittaa yksinkertaisemmin tai selittää auki. Luetellut aiheet saattoivat olla nuorille tuntemattomia ja kaukaisia, kun kysyimme rippikoulusuunnitelman teema-aiheita, kuten ”kuinka kannan vastuuta luomakunnasta” tai ”suhtautuminen muihin uskontoihin”.

Rippikoululaisten palaute kesän leireiltä olisi myös pitänyt kerätä ohjatusti jokaisen leirin viimeisenä päivänä, eikä myöhemmin loppukesästä. Olisimme todennäköisesti saaneet laajemman otannan palautteeseen ja käytyt työskentelyt olisivat olleet tuoreena mielessä. Uskomme, että olisimme saaneet enemmän erilaisia kommentteja ja ajatuksia, huomion ollessa vielä suunnattuna rippikouluun ja raamiksena ollessa vielä tuoreessa muistissa. Toinen ratkaiseva tekijä palautekyselyssä oli kapeat kysymykset ja vastausvaihtoehdot. Saimme tietoon mistä tykättiin, mutta emme pysty määrittelemään syytä tai muita vaikuttavia tekijöitä mielipiteille. Huomasimme kuitenkin isoskoulutuksessa palautetta kerätessä, kuinka toiminnallisen osuuden jälkeen palautteen antaminen anonyymisti ja digitaalisesti, esimerkiksi juuri Padlet palauteseinänä, toimii nuorille paremmin, kuin paperille kirjoitettava palaute.

Nuoria pohdituttavat aiheet ovat hyvin käytännönläheisiä ja paraikaa tapahtuvia ajankohtaisia ilmiöitä yhteiskunnassa. Olemmekin tyytyväisiä, että pienestä alkukartoitusotannasta huolimatta saimme positiivisia vastauksia valmiista materiaalista rippikoululaisilta sekä palautetta, jonka avulla pystyimme kehittämään materiaalia. Voidaan todeta, että nuorille ajankohtaiset aiheet, kuten luonto ja ilmastomuutos, tulevat olemaan yksi sukupolvikokemus. Nämä ajankohtaiset aiheet ja sukupolvikokemukset on tärkeää huomioida tulevaisuudessa työskennellessä lasten ja nuorten parissa.

Raamismateriaali on suunniteltu yksittäisen seurakunnan toimintaan ja lähtökohtiin peilaten, mutta uskomme, että samankaltaisia rippikoulujärjestelyitä on useampia Suomessa, jolloin materiaalia voivat hyödyntää muutkin seurakunnat. Nuoret saattavat kokea Raamatun lukemisen, ymmärtämisen ja käytön haastavana ja vaikeasti lähestyttävänä. Raamattu on tuntematon useille, joten koemme äärimmäisen tärkeäksi tutustuttaa nuoria Raamattuun. Olisimme voineet kiinnittää

huomiota vielä paremmin kirkkovuoden ja kirkkokäsikirjan hyödyntämiseen muun muassa liturgisia ohjeita antaessamme. Esimerkiksi leirijumalanpalveluksen johdantosanoihin olisimme voineet ottaa kirkkokäsikirjasta mallia, jolloin olisimme saaneet niistä monipuolisempia ja aiheisiin sekä kirkkovuodenpyhiin täsmällisiä.

Raamoksen ja jumalanpalveluksen suunnittelemiseen varattu tunti on hyvin tiivis aika käydä suuria kokonaisuuksia läpi. Raamatunkohdista keskustelemisen sekä aiheiden syvään pohdintaan olisi hyvä varata tarpeeksi aikaa, jotta nuoret pystyvät luomaan keskustelua ajatuksiensa ympärille. Koemme tärkeäksi, että nuoret pystyvät toimimaan yhdessä ja keskustelemaan heille ajankohtaisista asioista toki linkitettyinä Raamatun teksteihin. Tämän vuoksi Raamatun syvempi sanoma on saattanut jäädä joillekin ohueksi. Lyhyt tunnin aikaraami ei kuitenkaan mahdollistanut Raamatunkohtien syvempää analysointia, jotta jokainen nuorten toivoma aihe tuli läpikäytyä Jumalanpalveluksen suunnittelemisen ohella. Jumalanpalvelusten suunnitteleminen pyrkii opettamaan nuorille jumalanpalveluselämästä, kirkkovuodesta ja kristillisen uskon perusasioista. Tämä oppimiskokemus on kuitenkin saattanut jäädä monilta ohi, jos suunnittelu on jouduttu toteuttamaan kiireessä.

Jatkoa ajatellen raamismateriaalia voisi vielä kehittää ja parannella. Palauteen perusteella raamismateriaali voisi kulkea enemmän kirkkokäsikirjan kanssa rinnakkain. Nuorille ajankohtaiset aiheet muuttuvat ja uusille nuorille syntyy uusia sukupolvikokemuksia. Näitä sukupolvikokemuksia ovat esimerkiksi ilmastonmuutos. Tällaisia muuttuvia ajankohtaisia aiheita on tärkeä huomioida jatkossa. Raamismateriaalia olisi tärkeää kehittää tasaisin väliajoin, nuorten tarpeiden ja mielenkiintojen mukaan. Nuorten uudet kokemukset ja elämänvaiheet on hyvä huomioida raamismateriaalia käytettäessä tulevina vuosina.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Kehittämiprojektia luodessa oli tärkeää huomioida jokaisen nuoren mahdolliset erityispiirteet esimerkiksi keskittymis- ja oppimiskyvyissä. Tämä vaati paljon eettistä pohdintaa jokaisen yksilön tärkeydestä sekä erityispiirteistä. Materiaalissa

oli huomioitu fyysinen, henkinen, hengellinen sekä sosiaalinen turvallisuus. Kohdasimme materiaalissa moninaisuuden positiivisella asenteella, jota kohti materiaali pyrki myös nuoria opettamaan. Tahdoimme, että materiaali on jokaiselle avoin, mahdollistaa osallistumisen ja samaistumisen keskusteluun. Materiaalissa oli tärkeää noudattaa turvallisen tilan periaatteita, jotta jokaisella nuorella on mahdollisuus olla oma itsensä, tulla kuulluksi, nähdyksi ja kunnioitetuksi kaikkine ominaisuuksinensa.

Nuoren oppiminen sekä halu oppia on vahvasti sidoksissa ympäristön ilmapiiriin ja turvallisuuteen. Mikäli nuori kokee ahdistuneisuutta tai pelkoa, on oppimismotivaatio huomattavasti heikompi. Jos ympäristön ilmapiiri koetaan avoimeksi ja kunnioittavaksi, lisääntyy nuoren motivaatio opittavaa aihetta kohtaan. (Pruuki, 2010, s. 57.) Kirkkohallituksen julkaisussa, Turvallinen seurakunta 2019, korostetaan jokaisen ihmisarvon kunnioittamista. Ihminen tulee nähdä seurakunnassa kokonaisuutena, kaikkine tarpeinensa. Ketään ei tule syrjiä tai kiusata missään seurakunnan toiminnassa. (Kirkkohallitus, 2019, s. 34.) Nuorten kanssa työskennellessä nuorten kohtaaminen ihmisenä, ennakkoluulottomana sekä täysin tasa-vertaisina keskenään, on äärimmäisen tärkeää, sillä heidän kehitysvaiheensa on hauras. Nuoret etsivät omaa identiteettiään edelleen, ja työntekijöiden on tätä tuettava. Koska raamishetken aikana nuoret työskentelevät keskenään, on työntekijän vastuulla opettaa isosille turvallista ja kunnioittavaa toimintaa.

Kehittämistyötä tehdessä, nuorille ja työntekijöille suunnatut kyselyt olivat suuressa roolissa. Kyselyiden vastaajamäärä ei kuitenkaan valitettavasti antanut meille kovin kattavaa tietoa. Alkukyselyyn vastasivat vain harvat tulevan kesän rippikoululaisista tai isosista, jonka takia tieto toiveisiin liittyen ei kertonut jokaisen rippikoululaisen toiveista ja mielenkiinnonkohteista koskien raamismateriaalin aiheita sekä toteutustapoja. Saimme onneksi yleiskuvan nuorten mielenkiinnonkohteista, mutta laajempi vastaajamäärä olisi mahdollistanut perusteellisemman pohjatiedon ikäluokasta. Samoin palautekysely materiaalista rippikoulukesän 2022 jälkeen ei kerännyt erityisen paljon vastaajia. Palautekyselyssä samoin saimme kommentteja vain murto-osalta nuorista, jotka olivat osallistuneet kesän rippileirien raamishetkiin. Myöskään kaikki leireillä olleet isoset tai työntekijät

eivät olleet vastanneet kyselyyn. Kyselyiden tulokset eivät olleet täysin luotettavia, sillä vastaajamäärä oli materiaalin käyttäjäkuntaan nähden hyvin pieni.

Luotettavuutta miettiessä otamme huomioon myös ensitietomme ja ennakoasetelmat yhteistyöseurakuntaa kohtaan. Meillä oli olemassa kontakti Karkkilan seurakuntaan, koska yhdellä meistä on ollut aiemmin Karkkilan seurakunnan toimintaan yhteys seurakuntalaisena ja työntekijänä, viimeisen työsuhteen päättyessä kesällä 2021. Olemme ottaneet tämän suhdanteen huomioon muun muassa kontaktien kanssa toimiessa ja paikallisten nuorten huomioimisessa. Olemme toimineet ryhmänä, jolloin kaikki ovat olleet tasa-arvoisina toimijoina yhteistyössä työelämän ohjauksen ja Karkkilan seurakunnan nuorten kanssa. Tämä on myös saattanut tuoda nuorille turvallisuuden tunnetta, kun vastassa on ollut yksi tuttu henkilö raamismateriaalin esittelyiden yhteydessä.

8.3 Ammatillinen kasvu

Sosionomin kompetensseihin kuuluvat vahvasti eettinen osaaminen sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen (Diak, i.a.). Erilaisten oppijoiden huomioiminen on ollut tärkeää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kannalta, jotta jokaisella nuorella on mahdollisuus osallistua yhteiseen hetkeen oman osaamisensa kanssa. Kehittämistoiminnan eettisyyden tunnistaminen ja eettisiin kysymyksiin huomion kiinnittäminen on vaatinut paljon pohdintaa. Esimerkiksi turvallisuuteen huomion kiinnittäminen ja teoria sen takana on ollut suuri pohdinnan aihe. Turvallisuuden tukeminen on ollut suuri osa kehittämistyötämme, sillä nuoret toimivat materiaalin äärellä keskenään. Meille oli tärkeää, että nuoret ovat tulleet kunnioitetuksi materiaalin äärellä ja jokainen on voinut olla oma itsensä materiaalin äärellä.

Osallistavuus, toiminnallisuus ja kokemuksellisuus oli tärkeässä roolissa opinäytetyössämme. Sosionomin kompetensseihin kuuluvat osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksien edistäminen sekä asiakastyön menetelmien kehittäminen kumppanuuslähtöisesti (Diak, i.a.). Koemme osallistamisen yhtenä tärkeimmistä työkaluista kaikessa asiakastyössä, jotta ammattiote olisi rinnalla kulkeva.

Opinnäytetyössämme osallistettiin nuoria mukaan raamismateriaalin suunnitteluun ja kehittämiseen, jotta materiaalista saatiin nuorilähtöinen ja heille mielekäs materiaali. Myös nuorten vahvuuksien esille tuominen on ollut myös äärimmäisen tärkeää. Erilaisten ja monipuolisten toiminnallisten harjoitusten ja menetelmien kautta nuorten voimavaroja ja osaamista on tuettu. Näin nuoret ovat pystyneet tuomaan esille omaa osaamistaan ja myös saaneet mahdollisuuden oppia lisää itsestään. Pedagoginen osaamisemme on myös karttunut opetuksen teoriaa tutkiessamme. Sosionomin osaamiseen kuuluu kasvun ja kehityksen tukeminen, jota kirkon nuorisotyön opetus vahvasti on (Diak, i.a.).

Kehittämistyön osaaminen kuuluu myös sosionomin kompetensseihin. Kehittämishankkeita tulee osata suunnitella, totuttaa ja arvioida. (Diak, i.a.) Opinnäytetyö antoi ainutkertaisen mahdollisuuden syventyä kehittämistyön erilaisiin vaiheisiin ja sen syvyyteen. Kehittämisprosessin tekeminen ja vieminen alusta loppuun on tukenut kehittävää ammattiotettamme paljon. Samalla prosessin dokumentointi on mahdollistanut oman työmme reflektoinnin ja oman tekemisemme kehittämisen myös prosessin eri vaiheissa. Myös työyhteisön kanssa yhteistyön tekeminen on antanut hyvät lähtökohdat ymmärrykseen työn jatkuvan kehittämisen tärkeydestä työelämässä. Sosiaalialan työssä kehittäminen on yksi tärkeimmistä taidoista, sillä työkenttä muuttuu jatkuvasti, jolloin oman osaamisen kehittäminen on jatkuvasti keskeistä.

Kirkon nuorisotyönohjaajan tulee tuntea kristillistä oppia, ja osata käyttää sitä kirkon kasvatustyössä. Myös hengellisyyden tukeminen kuuluu kirkon nuorisotyönohjaajan osaamiseen. (Diak, i.a.) Rippikoulu on kasteopetusta ja kasvatustyötä, joka vaatii kattavaa tutustumista rippikoulusuunnitelmaan sekä laajasti kirjallisuuteen rippikoulusta. Tämä opetti meille paljon kristillisen kasvatustyön tavoitteista ja pääpiirteistä ja tukee varmasti paljon ammatillista osaamistamme kirkon alalla. Opinnäytetyömme myötä kuvamme käytännön kristillisestä kasvatustyöstä selkeytyi valtavasti. Materiaalimme kehittäminen vaatii paljon tutustumista hengelliseen kirjallisuuteen, Raamattuun sekä kirkkovuoteen. Vaikka kristillinen usko oli tuttua meille entuudestaan, kehittämistyö laajensi kristillisen uskon perusoppeja käytännön tasolle. Opimme paljon siitä, kuinka kristillistä uskoa ja teologista osaamista voidaan käyttää nuorten hengellisyyden tukena. Erilaisia

menetelmiä hyödyntämällä nuorille voidaan tarjota monipuolisia vaihtoehtotapoja tutustua omaan hengellisyyteensä.

Opinnäytetyöprosessi opetti meille valtavasti. Kehittämistyö sekä asiakkaiden osallistaminen on sosiaaalialalla sekä kirkonalalla keskiössä ja valtavan tärkeitä teemoja. Työkenttä muuttuu jatkuvasti, ja muutosta tulee pystyä mukailemaan ja asiakkaiden tarpeita kuuntelemaan. Yhdessä kehittäminen mahdollistaa jokaisen osapuolen kuuntelun ja osallistamisen sekä luo yhteisöllisyyden tunnetta. Kehittäminen tulee tulevassa ammatissamme olemaan jatkuvaa ja ikuista. Aina on hyvä pyrkiä uudistamaan työskentelytapoja ajankohtaisemmiksi ja paremmiksi.

LÄHTEET

- Ahonen, T., Lyytinen H., Lyytinen P., Nurmi J-E., Pulkkinen L. & Ruoppala I. (2014). *Ihmisen psykologinen kehitys*. PS-kustannus.
- Alaniska H. & Ahonen K. (i.a.). *Toiminnallisia menetelmiä*. Opintokeskus Sivis. Saatavilla 7.4.2022 <https://www.ok-sivis.fi/media/materiaalit-osio/toiminnallisia-menetelmia.pdf>
- Diak. (i.a.). *Osaamis- vaatimukset: Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö*. Saatavilla 16.10.2021 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-kirkon-nuorisotyö/#668bd33f>
- Fadjukoff, P. (2000) Oppimateriaali yksilöllistämisen tukena. Teoksessa Ikonen, O. & Virtanen, P. (toim.) *Eriäinen oppija – yhteiseen kouluun*. PS-kustannus.
- Haapasalo, M. & Erämies, S. (i.a.). *Eriäiset Oppimiskäsitykset*. Jyväskylän opettajankoulutuslaitos. Saatavilla 7.4.2022 <https://peda.net/jyu/okl/ko/ktkp010-biologia/eo>
- Harju, K. (2000). *Valmiina muutokseen: aarrekartan avulla kohti uutta*. WSOY.
- Jattu, S. (2018). *Kolme askelta ilmiöihin rippikoulussa*. Nuori kirkko ry. Saatavilla 16.11.2022 https://www.lastenjanuortenkeskus.fi/wp-content/uploads/2020/06/KOLME_ASKELTA_ILMIOIHIN_RIPPIKOU-LUSSA_netti.pdf
- Karkkilan seurakunta. (i.a.). *Rippikoulun paikallissuunnitelma vuosille 2022–2024* Saatavilla 6.4.2022 <https://www.karkkilanseurakunta.fi/documents/2625437/0/Rippikoulun+paikallissuunnitelma+vuosille+2022-24.pdf/f4b3f6c6-c1a4-c7dc-513b-d8478336c712?t=1632826129063>
- Karvinen, M. & Seta ry. (2021). *Sateenkaari oppilaitoksessa*. Setan julkaisut. Saatavilla 28.10.2021 https://www.dropbox.com/s/1ru9pcmo-gujh2n1/Sateenkaari_oppilaitoksessa_2021.pdf?dl=0
- Kirkkohallitus. (2009). *Palvelkaa herraa iloiten – Jumalanpalveluksen opas* (Suomen ev.lut. Kirkon julkaisuja 2009:09). <https://kirkkokasikirja.fi/jp-opas.pdf>

- Kirkkohallitus. (2016). *Isoja ihmeitä - Isostoiminnan linjaus 2016* (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 43). <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Isoja+ihmeitä++Isostoiminnan+linjaus+2016/2f33ba1b-73cf-5d5e-abba-dea671c432ef>
- Kirkkohallitus. (2017). *Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017* (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 60). <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Suuri+Ihme++Rippikoulusuunnitelma+2017.pdf/758d0926-f7b9-3e63-bc2b-93ffaab30f90?t=1549006812000>
- Kirkkohallitus. (2019). *Turvallinen seurakunta* (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 79). Kirkkohallitus. <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Turvallinen+seurakunta+-ohjeistus.pdf/d7914fda-53ac-7c79-a85f-c7d6768c7776?t=1554885485000>
- Koivisto, J., Siukonen, A. & Paalanne, H. (2010). *Ihan sama: Eilen, tänään ja ikuisesti: opettajan opas*. LK-kirjat.
- Opetushallitus. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Saatavilla 16.11.2022 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Oulun konservatorio. (2014). *Pedagoginen työkalupakki*. Saatavilla 24.08.2022 https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=aa16b306-c8a8-4187-a4b5-dd3dcf4018b1&groupId=323681
- Porkka, J. (2019). *The young confirmed volunteers of the Evangelical Lutheran Church of Finland: Motivation, religiosity, and community*. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Porkka, J. & Valtonen, M. (2020). *Innostava ja kohtaava kasvatus: Kirkon kasvatuksen barometri 2020*. Kirkon tutkimuskeskus.
- Porkka, J. & Valtonen, M. (2021) Lapsen ja nuoren uskonnollinen kehitys ja sen tukeminen. Teoksessa Kauppila, H. (toim.), *Kasvu vapauteen*. Kirjapaja.
- Pruuki, H., Pruuki, L. & Pulkkinen, J. (2018). *Ihme: Rippikoulun ohjaajan kirja*. Lasten Keskus.
- Pruuki, L. (2010). *Rippikoulun pikkujättiläinen*. HKI: LK-kirjat.

- Purhonen, S. (2002). Sukupolvikäsitteen kolme ulottuvuutta: diskursiivisen dimension merkitys sukupolvitietoisuuden rakentumisessa. *Sosiologia*, 39(1),4–17.
- Riihimäki, N. (2005). Erilainen oppija. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.), *Nuorisotyön käsikirja*. (s. 189—200).
- Ritokoski, S. & Porkka, J. (2021). Leiritoiminta – seurakuntien kasvatustoiminnan tärkein muoto. Teoksessa Kauppila, H. (toim.), *Kasvu vapauteen*. Kirjapaja.
- Selin, A., Maunu, A., Kannussaari, K. & Heinonen, L. (2015). *Ryhmäilmiö*. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Saatavilla 24.8.2022 https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2020/06/Ryhmailmio_opas_verkko.pdf
- Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus. (i.a.). *Sukupuolen moninaisuuden sanasto*. Seta ry. Saatavilla 28.10.2021 <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus/sukupuolen-moninaisuuden-sanasto/>
- Suomen ev.lut. kirkko (i.a.-a). *Osallisuus*. Saatavilla 16.11.2022 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/sosiaalinen-hyvinvointi-ja-ihmissuhteet/osallisuus>
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-b). *Parisuhteen palikat*. Saatavilla 16.11.2022 <https://parisuhteenpalikat.fi/tyontekijoille/>
- Suomen YK-liitto. (i.a.). *Turvallinen tila*. Suomen YK-liitto. Saatavilla 12.04.2022 <https://www.ykliitto.fi/turvallinen-tila>
- Toikko, T. & Rantanen T. (2009). *Tutkimuksellinen kehittämistoiminta*. Saatavilla 24.08.2022 https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Törrönen, E. (2018). *Raamis*. Kirjapaja.

LIITE 1. Raamismateriaalin alkukartoituskysely

Kysely toteutettiin Google Formsin sähköisellä kyselylomakkeella.

1. Mitkä aiheet koet itsellesi tärkeäksi? Liittyen esimerkiksi elämään, luontoon, ihmissuhteisiin, tasa-arvoon

2. Mitä aiheita haluaisit käydä lävitse raamiksissa? Voit laittaa tähän samoja asioita kuin mainitsit yllä?

3. Valitse itsellesi mielekkäitä aiheita, joita haluaisit käydä leirillä lävitse:

- a. Kuinka kantaa vastuuta luomakunnasta?
- b. Mitä arvostan?
- c. Oma identiteetti, kuka minä olen?
- d. Ystävyys ja ihmissuhteet
- e. Elämän valinnat, valitsenko oikein?
- f. Tulevaisuus ja toivo
- g. Millainen on uskon ja tieteen suhde
- h. Seksuaalisuus ja sukupuoli
- i. Rakkaus
- j. Mitä Raamattu sanoo päihteistä?
- k. Rukous, kuinka rukoilla?
- l. Mihin minä uskon?
- m. Jeesuksen opetukset
- n. Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus
- o. Suhde muihin uskontoihin
- p. Luominen
- q. Kuka on Jeesus?
- r. Kuka on Jumala?
- s. Muiden auttaminen, miten autan muita?
- t. Mikä on seurakunta?
- u. Miksi olisin kummi? Mikä on Pyhä henki?

4. Mikä muu aihe kiinnostaa, on ajankohtainen tai haluaisit käydä läpi leirillä?

5. Minkälaisia toteutustapoja toivot raamiksissa olevan? Esimerkiksi lukemista, kirjoittamista, valokuvaamista, TikTok:ien tekemistä tai maalaamista

LIITE 2. Raamismateriaalin palauteseinä isoskoulutuksessa

Kysely toteutettiin Padlet:in interaktiivisella palauteseinällä.

Otsikoimme raamismateriaalin jokaisen osan erikseen, jonka alle pääsi kirjoittamaan vapaasti palautetta omalla puhelimellaan annetun linkin kautta.

Ohjeena toimi: Kerro ajatuksia materiaalista. Mikä oli hyvää, mikä oli huonoa? Mitä pitää kehittää, mikä oli hyvää sellaisenaan?

1. Yleistä materiaalista:
2. Odottaminen ja tulevaisuus:
3. Ihmissuhteet:
4. Oikea ja väärä:
5. Arvot ja elämänvalinnat:
6. Auttaminen:
7. Mihin minä uskon?:
8. Messuohjeet:

LIITE 3. Palautelomake raamismateriaalista kesän 2022 jälkeen

Kysely toteutettiin Google Formsin sähköisellä kyselylomakkeella. Kyselyssä jaettiin rippikoululaisille sekä isosille ja työntekijöille omat kysymykset.

1. Olen

- a. Rippikoululainen
- b. Isonen
- c. Työntekijä

Rippikoululaisille suunnattu kysely:

Rippikoululaisille suunnatuista kysymyksistä 2, 3, 4 ja 5 olivat monivalintakysymyksiä ja 6 kysymys oli avoinkysymys.

2. Mitkä aiheet koit mielekkäiksi?

- a. Odottaminen ja tulevaisuus, aarrekartan tekeminen
- b. Ihmissuhteet ja ihmissuhteiden palikoiden tekeminen
- c. Oikea ja väärä, kirjoitustehtävä huolista ja murheista
- d. Arvot ja elämänvalinnat, ympäristökuvaus
- e. Auttaminen, korttien askartelu
- f. Mihin minä uskon, leiri-TikTok tai kuvakollaasi

3. Mitkä aiheet koit epämiellyttäväiksi?

- a. Odottaminen ja tulevaisuus, aarrekartan tekeminen
- b. Ihmissuhteet ja ihmissuhteiden palikoiden tekeminen
- c. Oikea ja väärä, kirjoitustehtävä huolista ja murheista
- d. Arvot ja elämänvalinnat, ympäristökuvaus
- e. Auttaminen, korttien askartelu
- f. Mihin minä uskon, leiri-TikTok tai kuvakollaasi

4. Mitkä toteutustavat koit mielekkäiksi?

- a. Juttelu ja yhdessä pohtiminen

- b. Kirjoittaminen
- c. Askartelu
- d. Valokuvaus
- e. TikTok

5. Mitkä aiheet koit epämiellyttäväiksi?

- a. Juttelu ja yhdessä pohtiminen
- b. Kirjoittaminen
- c. Askartelu
- d. Valokuvaus
- e. TikTok

6. Muuta palautetta raamiksista?

Isosille ja työntekijöille suunnattu kysely:

Isosille ja työntekijöille suunnatuista kysymyksistä 2, 3, 4 ja 5 olivat arvoasteikkokysymyksiä ja 6 kysymys oli avoinkysymys.

2. Mikä on raamis –ohje

- a. Mielekkyys
 - i. Ei ollut hyvä
 - ii. Ei hyvä, ei huono
 - iii. Ihan ok
 - iv. Hyvä
- b. Tarpeellisuus
 - i. Ei ollut hyvä
 - ii. Ei hyvä, ei huono
 - iii. Ihan ok
 - iv. Hyvä
- c. Toimivuus
 - i. Ei ollut hyvä
 - ii. Ei hyvä, ei huono
 - iii. Ihan ok

iv.Hyvä

3. Raamiksen rakenne –ohje

- a. Mielekkyyys
 - i.Ei ollut hyvä
 - ii.Ei hyvä, ei huono
 - iii.Ihan ok
 - iv.Hyvä
- b. Tarpeellisuus
 - i.Ei ollut hyvä
 - ii.Ei hyvä, ei huono
 - iii.Ihan ok
 - iv.Hyvä
- c. Toimivuus
 - i.Ei ollut hyvä
 - ii.Ei hyvä, ei huono
 - iii.Ihan ok
 - iv.Hyvä

4. Ohjeet jumisryhmiin

- a. Mielekkyyys
 - i.Ei ollut hyvä
 - ii.Ei hyvä, ei huono
 - iii.Ihan ok
 - iv.Hyvä
- b. Tarpeellisuus
 - i.Ei ollut hyvä
 - ii.Ei hyvä, ei huono
 - iii.Ihan ok
 - iv.Hyvä
- c. Toimivuus
 - i.Ei ollut hyvä
 - ii.Ei hyvä, ei huono
 - iii.Ihan ok

iv.Hyvä

5. Rukouskäsi

- a. Mielekkyyys
 - i.Ei ollut hyvä
 - ii.Ei hyvä, ei huono
 - iii.Ihan ok
 - iv.Hyvä
- b. Tarpeellisuus
 - i.Ei ollut hyvä
 - ii.Ei hyvä, ei huono
 - iii.Ihan ok
 - iv.Hyvä
- c. Toimivuus
 - i.Ei ollut hyvä
 - ii.Ei hyvä, ei huono
 - iii.Ihan ok
 - iv.Hyvä

6. Muuta palautetta materiaalista?

LIITE 4. Raamismateriaali

Materiaalipaketti on saatavilla erillisenä tiedostona Theseuksesta.